TL1238

ÖSTTIMOR

Information

Nr 19

April 1990

1990-´INTIFADA´ I ÖSTTIMOR

Östtimorkommittén
c/o Pollák
Wiboms väg 12, 2 tr
171 60 SOLNA

Telefon:
08 - 27 24 27

Postgiro:
181 92 - 5

I DETTA NUMMER:

SENASTE NYTT: 'INTIFADA'I ÖSTTIMOR - 3000 DEMONSTRERADE I DILI UNDER USA-AMBASSADÖREN JOHN MONJO'S BESÖK DEN 17 JANUARI. SID 4 - 7
Ett hundratal ungdomar uppvaktade ambassadören och framförde krav på självständighet. Den fredliga demonstrationen möttes av brutalt polisvåld. Vi återger en rapport baserad på ögonvittnesskildringar från två australiska turister.
RAPPORT UR TAPOL, FEBRUARI 1990

PORTUGISISK PROTEST MOT ÖVERENSKOMMELSEN MELLAN INDONESIEN OCH AUSTRALIEN OM ATT GEMENSAMT EXPLOATERA NATURTILLGÅNGARNA I DET S K "TIMORGAPET". KOMMUNIKE FRÅN DEN PORTUGISISKA REGERINGEN. BAKGRUND UR SYDNEY MORNING HERALD. SID 8

INDONESIEN: PÅVEBESÖKET ÖPPNADE ETT FÖNSTER MOT ÖSTTIMOR KRIGET ÄR INTE LÄNGRE EN HEMLIGHET FÖR DEN INDONESISKA ALLMÄNHETEN. Rapport från en specialkorrespondent, ur INSIDE INDONESIA, december 1989. SID 9

INDONESIEN I SVERIGE: RAPPORT FRÅN INDONESIENDAGEN I GÖTEBORG. Svenska besök i Östtimor och Väst-Papua, Europas förhållande till Indonesien och den svenska vapenexporten till Indonesien, stod på dagordningen den 2 december i Göteborg. SID 10 - 12

INDONESIEN I SVERIGE: INTERPELLATION OCH RIKSDAGSMOTION FRÅN MILJÖPARTIET I ÖSTTIMOR- OCH VÄSTPAPUAFRÅGORNA. SID 13 - 14

FAKTA SPECIAL: DET SENASTE ÅRETS HÄNDELSER I ÖSTTIMOR SID 14 - 17
En fortsättning av sammanställningen i ÖT-Information nr 18. STUDIEN UTFÖRD AV INSTITUTET FÖR ASIEN STUDIER, PÅ UPPDRAG AV ÖSTTIMOR KOMMITTEN.

RESA I OCKUPERAT LAND: SVENSKT BESÖK I VÄSTPAPUA SID 18 - 20

PRESSKLIPP SID 19 - 23

UT UR TYSTNADEN - ÖSTTIMOR TALAR. NY BOK!! BESTÄLL!! SID 24

Polen, Ungern, DDR, Tjeckoslovakien, Rumänien - Östtimor nästa?

1989 var ett år med många omvälvande händelser. Massakern i Peking, de fredliga revolutionerna i Polen, Ungern, Östtyskland och Tjeckoslovakien, den blodiga omvälvningen i Rumänien och USA:s nya invasion i Panama. Förändringarna i Europa var helt otänkbara tills de hände. Trots att de, liksom en hel rad andra förhållanden, pekar på att Europa kommer att få ökad betydelse, ger de oss också något att tänka på när det gäller Östtimor.

Östtimor upplevde 1989 också ett historiskt år - Östtimor öppnades och påven besökte Östtimor.

Öppnandet har inte inneburit några lättnader för mauberefolket. Men eftersom det betyder att information kan flöda in och ut ur Östtimor betydligt lättare, kommer det på sikt att betyda mycket. Vi har ju sett hur informationsutbytet påverkat situationen i Centraleuropa i en gynnsam riktning. Vi kan bättre sprida kunskap om folkets svåra situation för att öka stödet för Östtimors självbestämmande. Östtimoreserna lär känna det stöd som internationellt finns för deras sak.

Påvens besök fick en än större betydelse än vi förmodat. Orsaken var naturligtvis den öppna demonstration mot den indonesiska ockupationen som genomfördes av unga timoreser vid påvens mässa i Dili. Här i det protestantiska, sekulariserade Sverige har vi nog inte förstått betydelsen av detta och av den täckning påvebesöket fick i indonesisk press. Denna skrev på ett helt nytt sätt om Östtimor.

Personligen, och det är viktigt att betona att detta är min personliga åsikt, tror jag att de särskilda förhållanden som lett till diktaturernas fall i Europa inte gäller i Sydostasien. Såsom vi tidigare sett i Sydeuropa - Portugal, Spanien och Grekland - utgör diktatur ett hinder för den fortsatta ekonomiska utvecklingen, när denna nått ett visst stadium. Och då faller diktaturen, förutsatt att den inte hålls under armarna av en främmande makt (läs Sovjetunionen när det gäller Centraleuropa). Samtidigt ser vi hur Gorbatjov, som alltså lät de sovjetiska trupperna stå för fot gevär när det gällde Warsawapaktsstaterna, inte släpper de sovjetrepubliker som införlivats med Sovjetunionen, till exempel de baltiska. Jag tror att han är rädd för Sovjetunionens totala sönderfall.

Indonesiens situation, tror jag, är i detta avseende mycket lik Sovjetunionens. Släpper Suharto en provins i det mångnationella, löst sammanfogade öriket, så kommer de centrifugala krafterna att lösa upp det som skapats av en europeisk kolonialmakt och utökats med tillägg av nya erövringar.

Exemplet lär oss alltså att även stora förändringar till det bättre kan komma plötsligt och helt oförberett. Därför ser jag idag således mer förhoppningsfullt på östtimoresernas kamp för självbestämmande än tidigare. Samtidigt måste jag notera att repressionen ökat igen i Östtimor. Det gör att vårt agerande blir än viktigare.

Sverige måste i alla sammanhang kraftfullt framföra sin protest mot Indonesiens orättfärdiga ockupation och sitt stöd för Östtimors självbestämmande.

Vapenexporten från Sverige till Indonesien måste helt upphöra. Det gäller även ammunition till redan levererade vapen.

Tommy Pollák
Ordförande i Östtimor-kommittén

OMSLAGSFOTO:

Under de katolska processionerna till jungfru Marias ära 1988 kunde den inhemska kulturen uttryckas öppet för första gången sedan den indonesiska ockupationen. Processionerna drog från by till by genom hela Östtimor, och innebar en möjlighet för timoreser att samlas utanför militärens kontroll. Processionerna innebar startpunkten på den utveckling mot en 'intifada' som vi sett under det senaste året. Bilden är tagen av en bypräst i östra Östtimor.

DE INDONESISKA OCKUPATIONSSTYRKORNA HAR UTMANATS ÖPPET I BÅDE VÄSTPAPUA OCH ÖSTTIMOR. FLERA HUNDRA PAPUANER DEMONSTRERADE I JAYAPURA (VÄSTPAPUA) DEN 14 DECEMBER TILL STÖD FÖR PROKLAMERANDET AV EN VÄSTMELANESISK STAT 1988. HUNDRATALS DEMONSTRANTER ARRESTERADES.

I DILI INLEDDES MOTSTÅNDSVÅGEN UNDER PÅVENS BESÖK DEN 12 OKTOBER, NÄR TIMORESISKA UNGDOMAR VECKLADE UT BANDEROLLER MED KRAV PÅ SJÄLVSTÄNDIGHET VID PÅVENS MÄSSA. SEDAN DESS HAR UNGDOMAR TROTSAT MILITÄREN VID FLERA TILLFÄLLEN; SENAST DEN 17 JANUARI UNDER USA-AMBASSADÖRENS BESÖK I DILI.

UNGDOMAR UTMANAR MILITÄREN

VID MIDDAGSTID onsdagen den 17 januari 1990 samlades ett hundratal ungdomar vid Hotel Turismo strax efter att den amerikanske ambassadören John Monjo checkat in. Ungdomarna bar banderoller med krav på 'Frihet, Rättvisa och Självständighet', 'Integration - Nej' och 'Självständighet eller Döden'. Detaljerade vittnesmål om de händelser som följde, har lämnats av två turister från Australien: John Andrew Mc Millan, författare från Darwin, och Jennifer Groves, lärare. De befann sig i hotellets trädgård där de satt och diskuterade sina resplaner i Östtimor med en tjänsteman från Dilis turistbyrå.

DEMONSTRANTERNA som var maskerade tog sig upp till övervåningen i hotellets A-flygel där de, förföljda av beväpnade soldater, tog altanen i besittning. Studenterna började kasta sten på soldaterna, som kastade stenar tillbaka. Tre andra studenter som sprang in i trädgården släpades bort under slag och sparkar. De två vittnena hade tagit skydd i hotellentrén, och såg därifrån hur dussintals soldater och polismän intog positioner på gatan utanför. Andrew gick till sitt rum och hämtade kamera och bandspelare. När han kom tillbaka talade ambassadören och hans rådgivare med studenterna med hjälp av en megafon. En annan turist från Australien som förstod indonesiska förklarade att demonstranterna berättade för ambassadören om övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, och riktade en uppmaning till FN att ingripa i Östtimor. De sade också att de kommer att bli förföljda eller dödade för att de demonstrerat på detta sätt. Under samtalet som pågick i omkring en timme, uppträdde de indonesiska myndigheterna tillmötesgående mot ambassadören, precis som om yttrandefrihet vore en rättighet i Östtimor.

Medan kravallpolis med sköldar och batonger ställde upp sig på båda sidor av hotellet, videofilmades och fotograferades studenterna av civilklädda polismän. De fotograferade även de två ögonvittnena.

NÄR SAMTALET avslutats bad demonstranterna att ambassadören skulle garantera dem fri lejd därifrån. När ambassadören ca klockan 13.45 lämnade hotellet i bil för att besöka guvernören, samlades demonstranterna runt hans bil för att få skydd. Men när bilen kört iväg attackerade polisen och soldaterna demonstranterna med batonger och gevärskolvar.
Vid det här laget var alla ute på gatan framför hotellet. En del lyckades fly medan resten - omkring fyrtio personer - med hugg och slag föstes ihop mot hotellstaketet till en levande hög. Många var blodiga och chockade.
Några studenter klättrade över staketet och sökte skydd i hotellentrén, dit fem turister och två diplomater tagit sin tillflykt, men soldaterna följde efter och misshandlade dem med sparkar och slag med gevärskolvarna.
Medan studenterna vid staketet förtvivlat grät och bad för sina liv, hällde civilklädda polismän hinkvis med sand över blodpölarna på gatan. De två ögonvittnena intygar båda att de sett hur en livlös kropp kastats på ett lastbilsflak; dess huvud var täckt av en röd trasa. Poliser klev upp på flaket och sparkade på kroppen, men den visade inga livstecken.

JUST DÅ anlände en representant för Internationella Röda Korset. Officerarna höll då tillbaka soldaterna, eftersom man var medvetna om att utlänningar var närvarande. Studenterna som trängts ihop i en hög intill staketet gjorde sig fria och lyckades irra sig fram till biskopens residens vilket ligger två hus från Hotel Turismo. Många grät, med blodet strömmande efter den brutala misshandeln. En student kastade en nerblodad t-shirt till åskådarna, men en polis hann lägga beslag på den. Klockan 14.10 var gatorna tomma.

NÄR DE kom tillbaka till hotellets trädgård träffade de två ögonvittnena två personer i ambassadörens stab som stannat på hotellet och inte deltagit i besöket hos guvernören. De hade själva sett incidenten, och även hört av de australiska turisterna vad de hade sett. Senare fick turisterna höra av en katolsk biståndsarbetare att två demonstranter dött. En var mannen vars kropp hade slängts upp på lastbilsflaket; den andre var en ung man som dött i Röda Korsets byggnad mittemot hotellet. Han nade stapplat in genom bakdörren, sedan kollapsat och enligt uppgift dött på golvet efter att ha spytt blod. Soldaterna förföljde honom in i huset och släpade bort kroppen.

EFTER INCIDENTEN skyndade Jennifer till sitt hotellrum och förseglade filmrullen; hon hade tagit 37 bilder. Dagen därpå lämnade de landet - de var rädda att råka i trubbel sedan de fotograferats av den indonesiska säkerhetstjänsten. När de återvänt till Darwin intervjuades de i pressen (Weekend Australian, 20-21 januari). Den 23 januari avgav de sina vittnesmål under ed inför en australisk domare (Commissioner of Oaths).

TVÅHUNDRA DEMONSTRERADE DAGEN EFTER

LÅNGT IFRÅN kuvade av arméns brutalitet, gick tvåhundra ungdomar ut på gatorna redan nästa dag, i en demonstration utanför guvernörens kontor. Demonstranterna krävde självständighet för Östtimor, och deklarerade att man var anhängare av den förbjudna motståndsrörelsen Fretilin (Reuter, 19 januari 1990).

AMBASSADÖR MONJO DÖLJER FAKTA

RAPPORTEN OM demonstrationen i Dili den 17 januari togs först upp av utländska nyhetsbyråer i Jakarta, vilka citerade en talesman för den amerikanska ambassaden i Jakarta. Denne sade att ambassadör Monjo haft en timslång "klago-stund" med demonstranterna i Dili, och att han sedan vädjat till myndigheterna att inte arrestera några av demonstranterna eftersom deras demonstration var fredlig. Ambassaden tillade att inga arresteringar skett innan ambassadören reste. Med tanke på det faktum att ambassadpersonal bevittnade arméns våldsamma attack, kan ambassadens version inte beskrivas som något annat än en medveten förvanskning

---

3000 DEMONSTRERADE I DILI

VI REDOVISAR HÄR ETT UTDRAG FRÅN ETT BREV FRÅN EN TIMORES I DILI, PUBLICERAT I EAST TIMOR NEWS MONTHLY MEMO, MARS 1990. BREVSKRIVAREN KAN AV HÄNSYN TILL SIN PERSONLIGA SÄKERHET INTE FRAMTRÄDA MED NAMN. BREVET, DATERAT DEN 27 JANUARI, GER EN ÖGONVITTNESSKILDRING AV HÄNDELSERNA I DILI UNDER DEN AMERIKANSKE AMBASSADÖRENS BESÖK DEN 17 JANUARI 1990.

"Den 17 januari kom den amerikanske ambassadören och hans stab på besök. (...) Trots alla säkerhetsåtgärder och kontroller lyckades omkring 400 ungdomar ta sig till hotellet där excellensen befann sig. De talade med honom, förde fram sina åsikter och han lyssnade på dem. Efteråt lämnade den höge gästen hotellet för att uppvakta myndigheterna. Polisen började omedelbart attackera ungdomarna; fyra av dem fördes till sjukhus svårt skadade. De sårade uppgick sammanlagt till ca 200; en del med mindre blessyrer, andra mer allvarligt skadade. Det hela ägde rum omkring klockan 13.15. Vid fyratiden på eftermiddagen befann sig ca 200 personer i biskopsresidensets trädgård, inte långt från hotellet. Sittande och liggande på marken, fick de skadorna omsedda av personal från Internationella Röda Korset och två personer från den katolska kyrkan.

Indonesierna var ytterst upprörda, inte över ungdomarnas kurage utan över den misshandel de utsatts för, vilken ledde till att ambassadören, i vrede över vad som skett, ställde in nästan samtliga planerade arrangemang under besöket. Ambassadören som kommit för att se hur detta land levde i välstånd och överflöd, fridfullt som på en kyrkogård. (...)

Klockan 17.00 tågade alla de som inte kunnat ta sig till hotellet - över 3 000 personer - under rop och sång i en demonstration genom staden. Polisen inskränkte sig till att följa demonstrationen och vidtog inga åtgärder. Samma kväll, omkring klockan 19.00, samlades alla ungdomar till bön framför 'Jungfru Marias Obefläckade Avelse'-statyn i Lecidere. En del ungdomar kom med bara ryggar, skinnflådda av misshandeln, en del med öppna sår i huvudet och andra med olika skador som de tillfogats när de träffats av batongerna."

FAR EASTERN ECONOMIC REVIEW

INDONESIA

Demonstration reflects unrest in East Timor

Provincial protest

By Michael Vatikiotis in Jakarta

A demonstration on 17 January by some 150 students in East Timor during a visit by US Ambassador to Indonesia John Monjo, has left diplomatic observers with the impression that unrest in the former Portuguese territory still abounds and may be on the increase. What is unclear is how much of this is genuinely felt by Timorese who were too young to experience the trauma of integration with Indonesia in 1976, and how much has been revived in the course of changing Indonesian approaches to governing the territory.

In the aftermath of the demonstration and the two days of unrest which followed in the provincial capital Dili, analysts are pondering how Jakarta will cope with a situation described by those who have visited the province recently as "increasingly militant."

East Timor was declared an open province in January 1989. This involved lifting travel restrictions in and out of the province and the proposed eventual transfer of military authority from a special command to the regional military command based in Bali. The hope was that the changes, now at a transitional stage, would improve both the situation in East Timor and dilute criticism of Indonesia overseas. For some in East Timor, these hopes have been dashed by the recent demonstration.

Observers point to the heavy-handed manner in which the protest was dispersed by the police, resulting in several serious injuries. At one point soldiers entered the premises of the International Committee of the Red Cross in Dili in pursuit of demonstrators. The organisation has strongly protested the violation of its neutrality, but military sources in Jakarta said the incident was not serious enough to warrant the protest.

The authorities had prior knowledge of the students' plans to demonstrate and East Timor Governor Mario Carascalao is said to be concerned that allowing the demonstration to go ahead and then dispersing it with violence amounted to a provocation by the security forces which may result in further unrest.

Diplomats who follow developments in East Timor are puzzled by the latest turn of affairs. They said that the opening up and attendant military changes have resulted in improved access to prisoners by the Red Cross and new moves to negotiate with remnants of the separatist Fretilin guerillas in the hills. Negotiations were broken off with Fretilin in 1983 but new moves, spearheaded by the internationally minded Centre of Strategic and International Studies based in Jakarta, are said to be under way. Fretilin itself, sources say, is now split into three separate groups, isolated from each other by the military's control of the countryside, making a unified leadership almost impossible.

There are those who argue that Fretilin's isolation and splintered leadership has rendered them marginal to the problem of pacifying East Timor. Military sources say the youthful protesters demanding respect for human rights and self-determination for the Timorese are "angry and disillusioned young men who are being promoted by politicians from the old era" — a reference to the political divisions bequeathed by the last years of Portuguese rule when those for and against integration with Indonesia were pitted against one another in a bitter civil war.

But the military also admits that contemporary social and economic problems are a root cause of disaffection in East Timor. "The core issue is unemployment," a Defence Ministry official told the REVIEW.

A recent report prepared by a rural studies unit at Gajah Mada University in Jogyakarta warned that unrest in East Timor would continue unless jobs are found for the increasing number of educated Timorese. The report's author, sociologist Lockman Soetrisno, told a seminar in January that land disputes, resettlement and demands for political openness, were among factors which could worsen unrest in East Timor.

Despite these warnings, and signs that unrest is already worse than before, there so far have been no indications of any return to military rule in East Timor. "We have to regard East Timor in the same way as any other province," said a military source. "We shall therefore deal with factional elements in the same way we do in other provinces — according to one rulebook." Even so, there are some who suspect that East Timor remains very much a coveted preserve of the military. Most senior staff officers have seen service there, and it remains a convenient training ground for the army. For this reason, as well as the major internal security role the army already plays throughout Indonesia, it is unlikely that East Timor's demilitarisation will go too far. ■

TACK FÖR ERT STÖD!

Kommittén får många bidrag, en del är stora en del är små. Några givare skickar pengar en enstaka gång, andra åter mera regelbundet. Är inbetalningskortet markerat med "Bidrag till Fretilin", så bokförs beloppet särskilt och överförs vid tillfälle till Fretilins representation i Portugal. För alla dessa bidrag vill vi framföra både vårt och Fretilins varma tack till alla bidragsgivare, små som stora. Bidragen

- gör det möjligt för Östtimorkommittén att aktivt sprida information om Indonesiens grymma ockupation av Östtimor och folkmord

- ger FRETILIN ett stöd, som den fattiga organisationen innerligt väl behöver. Under 1988 har de europeiska organisationer som stöder Fretilin bidragit till att Fretilins organisation i Portugal kunnat köpa en kopieringsmaskin. Tidigare måste de gå nästan en kvart för att kunna kopiera!

FRETILINS ORGANISATION

Fretilin utropade den självständiga Demokratiska Republiken Östtimor den 28 november 1975. En vecka därefter invaderade Indonesien Östtimor. Kampen inne i Östtimor leds av Fretilin och dess väpnade styrkor Falintil, vars ledare är Xanana Gusmão. Fretilin är representerat utomlands i Portugal, Australien, Mocambique, Angola och Cap Verde. Fretilin har också en representant i FN, men på grund av ekonomiska begränsningar är denne inte längre stationerad i New York. Sedan ett par år samarbetar Fretilin med det främst i exil representerade konservativa partiet UDT för det gemensamma målet Östtimors självständighet. Fretilin förespråkar ett parlamentariskt flerpartisystem.

OM ÖSTTIMORKOMMITTEN

Kommittén har tagit det som sin uppgift att sprida kunskap om och arbeta för solidaritet med Östtimors folk och dess kamp mot Indonesiens ockupation och folkmord. I detta arbete vill vi påverka den svenska regeringen för att den ska sluta stödja Indonesiens brutala regim och i alla sammanhang verka för Östtimors rätt till självbestämmande. Kommittén har sitt säte i Stockholm. Bor Du inte i Stockholm eller kan Du inte vara aktiv, så kan Du bli stödmedlem. Vi samarbetar med många andra organisationer, främst i Europa, i solidaritetsarbetet.

PG: 18192-5

'TIMORGAPET': PORTUGAL PROTESTERAR

Med beaktande av överenskommelsen undertecknad den 11 december1989 mellan Australiens och Indonesiens regeringar med syfte att gemensamt utnyttja naturtillgångarna i den zon av kontinentalsockeln mellan Östtimors sydkust och norra Australien som vanligtvis kallas "Timorgapet" har den portugisiska regeringen beslutat

- att offentliggöra sitt tillbakavisande och sin protest mot undertecknandet och åter bekräfta sin beslutsamhet att använda alla legitima medel i sin makt för att stödja Östtimors folks rätt.

- sålunda utgör den ovan nämnda överenskommelsen ett klart och flagrant brott mot internationell lag och Förenta Nationernas stadga med hänsyn till att talrika resolutioner i generalförsamlingen och säkerhetsrådet (i FN) inte erkänner Indonesiens överhöghet över Östtimor, som är illegalt och militärt ockuperat sedan december 1975.

- därför att rätten till självbestämmande ännu inte utövats av det östtimoresiska folket betraktar Förenta Nationerna territoriet fortfarande som "icke självständigt" med Portugal som administrerande makt.

- dessa synpunkter har vid upprepade tillfällen framförts till den australiska regeringen, men detta förhindrade inte fullbordandet av den ovan nämnda överenskommelsen.

- därför kränker den australiska regeringens attityd inte bara det östtimoresiska folkets rätt till självbestämmande utan ringaktar också den portugisiska författningen i denna fråga.

- följaktligen kallades Australiens ambassadör i Portugal till utrikesministeriet där vår starka protest mot undertecknandet av överenskommelsen formellt överlämnades till honom. Diplomatiska noter med liknande innebörd kommer också att överlämnas till det australiska utrikesministeriet och Förenta Nationernas generalsekreterare genom våra ambassader i Canberra och New York.

Dessutom har det beslutats att hålla kvar den portugisiske ambassadören i Australien i Lissabon för konsultationer.

(Översättning från engelska av Östtimorkommittén)

Kommentar till ovanstående kommuniké

Den i kommunikén nämnda överenskommelsen avser uppdelning av tillgångarna under havsbottnen mellan Timor och Australien. Området antas ha rika oljefyndigheter.

The Sydney Morning Herald

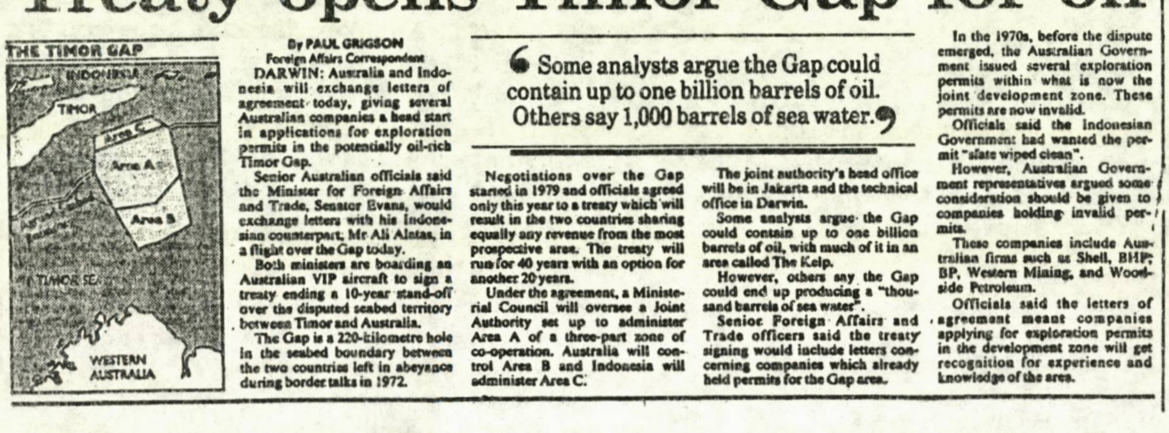
THE TIMOR GAP
INDONESIA
TIMOR
Area C
Area A
Area B
TIMOR SEA
WESTERN AUSTRALIA

Treaty opens Timor Gap for oil

By PAUL GRIGSON
Foreign Affairs Correspondent

DARWIN: Australia and Indonesia will exchange letters of agreement today, giving several Australian companies a head start in applications for exploration permits in the potentially oil-rich Timor Gap.

Senior Australian officials said the Minister for Foreign Affairs and Trade, Senator Evans, would exchange letters with his Indonesian counterpart, Mr Ali Alatas, in a flight over the Gap today.

Both ministers are boarding an Australian VIP aircraft to sign a treaty ending a 10-year stand-off over the disputed seabed territory between Timor and Australia.

The Gap is a 220-kilometre hole in the seabed boundary between the two countries left in abeyance during border talks in 1972.

> ‘Some analysts argue the Gap could contain up to one billion barrels of oil. Others say 1,000 barrels of sea water.’

Negotiations over the Gap started in 1979 and officials agreed only this year to a treaty which will result in the two countries sharing equally any revenue from the most prospective area. The treaty will run for 40 years with an option for another 20 years.

Under the agreement, a Ministerial Council will oversee a Joint Authority set up to administer Area A of a three-part zone of co-operation. Australia will control Area B and Indonesia will administer Area C.

The joint authority's head office will be in Jakarta and the technical office in Darwin.

Some analysts argue the Gap could contain up to one billion barrels of oil, with much of it in an area called The Kelp.

However, others say the Gap could end up producing a "thousand barrels of sea water".

Senior Foreign Affairs and Trade officers said the treaty signing would include letters concerning companies which already held permits for the Gap area.

In the 1970s, before the dispute emerged, the Australian Government issued several exploration permits within what is now the joint development zone. These permits are now invalid.

Officials said the Indonesian Government had wanted the permit "slate wiped clean".

However, Australian Government representatives argued some consideration should be given to companies holding invalid permits.

These companies include Australian firms such as Shell, BHP, BP, Western Mining, and Woodside Petroleum.

Officials said the letters of agreement meant companies applying for exploration permits in the development zone will get recognition for experience and knowledge of the area.

KARISMA ÖPPNADE ÖGON - PAVEN I INDONESIEN

Östtimor blev det mest omskrivna uppehållet under påvens besök i Indonesien. En uttröttande sexdagars resrutt täckte stora delar av landet. Vad betydde det för indoneserna? För regeringen var det ett politiskt vågspel med hög insats, för den tidningsläsande medelklassen öppnades ögonen medan det för mer än en halv miljon ödmjukt troende, som såg honom, var en oförglömlig upplevelse.

Av en SPECIALKORRESPONDENT.

Östtimor

För den tidningsläsande medelklassen öppnade besöket för första gången ett fönster mot Östtimor. Det hemliga kriget är inte längre en hemlighet för den indonesiska allmänheten, som i stort sett inte ens vet så mycket som läsare av Inside Indonesia vet. Öppnandet av Östtimor i januari 1989 hade gett några försiktiga artiklar i pressen, men påvebesöket framkallade en veritabel flodvåg. Den omfattande uppmärksamhet som denna del av besöket fick lämnar inget tvivel om att allt annat, ur politisk synpunkt, blev en bisak. I allmänhet var det inte möjligt att undvika ritualen med beröm för skolor och sjukhus som byggts. Men några (till exempel den unge östtimoresiske intellektuelle Joao Mariano) krävde offentligt en ny politik som lägger mindre vikt på "säkerhetsproblemen" därför att folket "måste befrias från fruktan" (Jakarta Post 1989-09-22). Studentprotesten vid mässan i Dili, "en liten incident utan någon som helst betydelse", blev icke desto mindre brett rapporterad med fotografier. De skarpaste orden i påvens predikan trängde också klart igenom i tidskriften Tempo: "Ni har lidit förstörelse och död som resultat av en konflikt. Många oskyldiga människor har dött och andra har blivit offer för hämnd och vedergällning. Tidskriften Editor publicerade en frispråkig intervju med biskop Belo. Ett tabu att inte nämna problemen i Östtimor hade brutits. Hela besöket utgjorde för regeringen ett ganska vågat diplomatiskt spel. Det internationella fördömandet av Indonesiens annektering av Östtimor har ständig varit en tagg i dess kött. Det ledde till att det eftertraktade ordförandeskapet i de icke-allierade staternas organisation ej erhölls. Det är kyrkan och kyrkliga grupper, både i Östtimor och annorstädes, som har gjort mycket för att stå i vägen för Indonesien.

Ett påvebesök, som så långt det var möjligt, skedde på Indonesiens villkor, skulle åtminstone de facto ge Vatikanens erkännande av integrationen. Ovanligt nog kom påven på den indonesiska regeringens inbjudan, inte den katolska kyrkans. Regeringens inbjudan (och det är onekligen svårt att förstå hur i ett muslimskt dominerat land kyrkan skulle ha kunnat bjuda in honom) hade inte accepterats av Vatikanen under 6 år just på grund av Östtimor. Att ytterligare dröja med att efterkomma denna inbjudan skulle ha gett intrycket att den katolska kyrkan allmänt var oense med Jakarta.

Kyrkan hade helt enkelt ställts inför ett fait accompli och uppmanats att organisera en resplan. Medan de flesta katoliker inte brydde sig om vem som bjöd in honom, så blev många illa berörda av all den politik som omgärdade besöket. Broder Mangunwijaya protesterade i lätt beslöjade ordalag mot detta tvångsäktenskap mellan kyrkan och statens syften. "Historien lär oss att ett äktenskap mellan en duva och en vild oxe, eller en hjort och en tiger, enbart kommer att resultera i födelsen av ett monster och i själva verket är en omöjlighet som man inte ska ge sig in i ... Det är en stor skam om religionen och de religiösa skulle bli infekterade med själen hos en maktmäklare" (Kompas 7 oktober). Vi vet inte hur påven, fredsbringaren, kände det att bli hälsad av en 21-skotts salut i Jakarta eller att på varje flygplats hälsas av militärer.

Men eftergifter hör till spelreglerna i politiken. Medan den indonesiska pressen naturligtvis beskrev besöket som en diplomatisk framgång (stort väsen gjordes av att påven inte kysste marken vid sina två besök i Dili), måste regeringen svälja ett bittert piller i form av den internationella pressens rapporter från mässan i Dili, besökets höjdpunkt. Och påven gjorde inga utfästelser att föregripa Förenta Nationernas lösning.

Författaren lever i Indonesien.

INDONESIENDAG I GÖTEBORG

Folkmord pågår. Vad gör Sverige? Med dessa ord inleddes ett seminarium om Indonesien i Göteborg den 2 december. Det ingick i en serie på temat "Europa och tredje världen". Seriens huvudarrangör är Kursverksamheten i Göteborg.

Seminariet började med en presentation av Indonesien för åhörarna i Folkets Hus i Göteborg. Efter inledningen föreläste Jan-Erik Forsberg och Eva Vänglund om Östtimors nuvarande situation. Föreläsarna är några av de första som fått tillstånd att åka till Östtimor efter det att gränsen officiellt öppnades för ca ett år sedan.

- Indonesien säger att kriget är över. Men våra övervägande intryck är att Östtimor fortfarande är ett land i krig. Den militära dominansen är övertydlig och det fanns många soldater i huvudstaden Dili. Vidare är sjukhusen överbelagda och mattransporterna övervakade. Man ser även direkta tecken på strid som t ex bortsprängda broar, sade Jan-Erik Forsberg.

Militär övervakning

Paret Forsberg/Vänglund togs effektivt om hand av vad de misstänkte vara politiska säkerhetsvakter och fick dessutom dagliga besök på hotellet av olika myndighetspersoner. Trots detta kunde de utan större problem åka från Dili till de östra delarna av Timor. Timoreserna är också strikt kontrollerade av den indonesiska militären och polisen.

- Inom det allmänna transportväsendet kontrolleras passagerarnas identitetshandlingar och man för särskilda liggare på resrutterna. De s k strategiska byarna finns kvar, likaså posteringarna runtom dem. Passerar man dessa utan tillstånd riskerar man att bli skjuten på fläcken, fortsatte Forsberg. Timoreserna har därför blivit väldigt skygga och vågar inte tala öppet.

Kyrkans roll ökar

Den katolska kyrkans roll i motståndet har ökat. Den har blivit mer aktiv och är egentligen det enda forum där timoreserna kan samlas och samtala på sitt modersmål tetum. I det officiella livet måste folk tala bahasa Indonesia, nationalspråket. Militären har dock kyrkan under uppsikt eftersom denna även har kontakt med den väpnade motståndsrörelsen.

- Det har blivit fler katoliker av förklarliga skäl. Kyrkans verksamhet har undan för undan inriktats på att stödja den inhemska kulturen. Kyrkan har blivit timoresernas andrum. För övrigt existerar inget civilt, kulturellt eller politiskt liv oberoende av militären, avslutade Forsberg.

Västpapuanerna trängs bort av indoneser

Anders Uhlin från Föreningen ett Fritt Papua fortsatte att tala om Västpapua och motståndsrörelsen där. Han har nyligen besökt Västpapua och skapat sig en uppfattning om situationen.

- Polis och militär är också här påtagligt närvarande, men västpapuanerna är ändå ganska orädda, vågar berätta om händelserna i området och är öppet kritiska mot Indonesien.

Västpapuanerna är uppenbart på väg att i snabb takt bli en minoritet i sitt eget land. Rasismen är utbredd, bl a är det nästan bara indoneser eller kineser som äger småföretagen. Västpapuanerna utnyttjas som arbetskraft och har svårt för att göra sig hörda och få inflytande i samhället. I och med att fler och fler indoneser befolkar ön genom Suhartos transmigrationsprojekt, blir givetvis papuanerna färre och färre.

Västpapua och Melanesien

Det verkar som om Västpapua blir mer inriktat på ett samarbete med övriga Stilla Havsöar i kampen för självständighet. Vid flagghissningsincidenten i december 1988 krävde man ett fritt Melanesien och detta upprepades även vid den senaste demonstrationen 1989. Anders Uhlin menade att detta också är intrycket man fick i Västpapua.

- Det är i större utsträckning ett fritt Melanesien som betonas mer och mer, sade han.

Att självständighetskampen tar sig denna inriktning är förståeligt. Västpapuanerna är melanesier och därmed besläktade med övriga folk på Stilla Havsöarna. De allra flesta indoneser är däremot malayer, varför västpapuanerna ser dem som ett folkslag vitt skiljt från sitt eget. Det är också från Melanesien som västpapuanerna kan förvänta sig stöd i framtiden.

Europa tiger om Indonesien

Om Europas relationer till Indonesien talade Christian Azar, aktiv i Östtimorkommittén. Han sade bl a att det är främst ekonomiska intressen som styr västländernas förbindelser med Indonesien. Som det är nu, har väst alltför mycket att förlora rent handelspolitiskt om man skulle stöta sig med Indonesien eller öppet kritisera regimen.

- Total tystnad om Indonesien är nödvändig vid handel, menade Christian Azar.

Vad beträffar Sveriges affärsförbindelser med Indonesien beräknas dessa till 600 miljoner kronor per år.

Svenska vapen till Indonesien

Lars Jederlund representerade Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen. Han talade om den svenska vapenexporten till Indonesien och om motiven bakom. Trots att regeringens riktlinjer då det gäller vapenexport borde omöjliggöra Indonesien som exportland har den svenska regeringen beviljat en rad exporttillstånd i alla fall. Jederlund tror att faktorer såsom arbetstillfällen och de handelspolitiska realtionerna spelar stor roll här. Dessutom är vapenföretagen bra på att marknadsföra sina produkter och har ofta kontraktet klart, när de kommer till regeringen för att få exportillstånd. I detta sena skede kan det vara svårt för regeringen att avslå och detta är en svaghet som företagen inte är sena att utnyttja.

Ökad vapenexport

Jederlund fortsatte med att beskriva hur vapenexporten från Sverige till Indonesien gått till sedan 1976 då den började. Den har ständigt ökat och mellan januari och juli förra året uppgick den till 50 miljoner kronor. Denna siffra kan jämföras med siffran för hela 1988, 21 miljoner kronor. Sammanlagt har Sverige exporterat vapen för mellan 600 och 700 miljoner kronor under åren 1976 till 1988. Under dessa år har såväl borgarna och socialdemokraterna suttit vid makten. Palme sade ja till fortsatt export. En viktig sak som framkom i Jederlunds tal om vapenexporten, var att Mats Hellström, som var socialdemkraternas utrikeshandelsminister under åren 1982 till 1986, inte nödvändigtvis varit den syndabock som massmedia gett sken av. Han kritiserades då mycket hårt för sin kovändning i vapenexportfrågan. Efter att ha kritiserat borgarna skarpt för den beviljade exporten tycktes Hellström inte ha något emot den då socialdemokraterna vann valet 1982. Men Jederlund ger en förklaring till det hela.

- Det har sagts att det funnits en enda utrikeshandelsminister som varit restriktiv mot Bofors och FFV. Denne är Mats Hellström, alla de andra har varit samarbetsvilliga med krigsindustrin. Vad som hände i januari och februari 1986 då regeringen plötsligt beviljade nytt exporttillstånd trots att man sagt nej ett drygt halvår tidigare, var faktiskt att Hellström sade nej, medan Olof Palme och Lennart Bodström, då utrikesminister, gick emot honom och ville bevilja fortsatt exporttillstånd för Bofors. Samtidigt varslade Bofors om permitteringar, sade Jederlund.

Hur Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen har fått reda på detta ville inte Jederlund avslöja, men han försäkrade att det var så det faktiskt gick till. Vad det beträffar Helllström har väl knappast glorian fallit på plats igen, han borde omgående ha avgått som utrikeshandelsminister i en dylik situation.

Ny utredning om vapenexporten

Svenska Freds nya utredning om vapenexporten visar att Sverige toppar listan i världen då det gäller vapenexport per capita. Jederlund menar dock att den svenska regeringen ändå skiljer på vapen och andra varor.

- Moralen är många gånger bristande och finns förvisso mest i önsketänkandet, men för stor vapenexport är inte bra för den svenska neutraliteten, och detta är politikerna medvetna om.

Jederlunds avslutande bedömning är att Sverige kommer att fortsätta med följdleveranser till Indonesien. Dock tror han inte att regeringen kommer att bevilja några nya exporttillstånd. Vågar vi hoppas?

Esse Nilsson

UTDRAG UR RIKSDAGENS SNABBPROTOKOLL DEN 25 NOVEMBER 1989

Anf. 16 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag och Jill Lindgren, min bortgångna kamrat, har avlämnat en motion, som jag vill ta upp till speciell behandling.

Man kan läsa följande på s. 41 i betänkandet: "Dödsstraff används. Tortyr och misshandel av fångar förekommer, människor försvinner, rättssäkerheten är liten, domstolarna är inte fria utan korrumperade etc." Detta gäller alltså Östra Timor och Irian Jaya, alltså Väst-Papua.

År 1988 var något av fredens år. Namibia började få litet självständighet liksom bl. a. Västsahara, och 1989 var Östeuropas fredsår. Den här utvecklingen har varit glädjande, men på Östra Timor har det indonesiska övergreppet mot civilbefolkningen fortsatt. Det är ett klart brott mot de mänskliga rättigheterna. Krigföringen av Fretilin försöker man betrakta som icke-existerande. I betänkandet står det: "En viss motståndskamp, ledd av Fretilin, torde förekomma, men den är av allt att döma av begränsad omfattning." Detta är inte alls den åsikt som finns ute i världen inom Amnesty International och de medborgarrättsrörelser som har försökt att ta reda på hur det står till i landet. Det är emellertid mycket svårt att göra detta, eftersom det är nästan omöjligt att ta sig in i Östra Timor. Till Väst-Papua kan man absolut inte komma utan ett speciellt tillstånd.

I november 1975 blev Östra Timor självständigt, men självständigheten varade bara tio dagar. Självständigheten bröts den 7 december, då landet invaderades av Indonesien. Ett av efterkrigstidens värsta folkmord inleddes. Amnesty International skriver i en rapport om Östra Timor att en tredjedel av befolkningen, 200 000 människor, beräknas ha dött och att ytterligare drygt 300 000 människor tvingats ifrån sina byar till omflyttningsbyar eller s.k. strategiska byar, liknande dem som den amerikanska armén använde i Vietnam.

Den svenska solidariteten med Östra Timor har verkligen lyst med sin frånvaro. I stället har handelsförbindelser med den indonesiska militärregimen prioriterats. I DN den 13 september 1988 kunde man läsa att den som egentligen var upphovsmannen till exporten av vapen till Indonesien var Kjell-Olof Feldt. I september 1975 godkände han i princip utförsel av Boforskanoner till Suhartos militärdiktatur. Bara några dagar innan Kjell-Olof Feldt godkände Indonesien som mottagarland hade en Amnestyrapport publicerats. Enligt den höll Indonesien 55 000 politiska fångar. Det där var bara en början. 1977 satte exporten i gång, och 1986 godkände den socialdemokratiska regeringen den största vapenexportleveransen till Indonesien någonsin, en leverans för 213 milj. kr. Socialdemokraterna, som 1982 tog över makten och som tidigare hårt kritiserat den borgerliga regeringen för att den 1980 avstod från att i FN:s generalförsamling rösta för Östra Timors rätt till självbestämmande, accepterar alltså fortsatt observatörstatus i IGGI – ett biståndskonsortium som stöder Indonesiens militärer. Ingvar Carlsson förklarade i Expressen den 16 mars 1987 att relationerna till den indonesiska regeringen är viktigare än solidariteten med Östra Timor.

Herr talman! Den 15 september 1988 antog Europaparlamentet en resolution i vilken man fördömer Indonesiens ockupation av Östra Timor. Man uppmanar alla regeringar i Gemenskapen att avbryta vapenexporten till Indonesien. Den svenska medborgarkommissionen, som utredde vapenexporten, fann att ockupationen av Östra Timor utgör ett "fullgott skäl för Sverige att avstå från varje form av vapenexport" till Indonesien.

Ändå fortsätter man att förse Iindonesien med s.k. följdleveranser. Vi menar att så länge ockupationen av Östtimor pågår måste alla leveranser stoppas, även av reservdelar och ammunition. En garanti måste lämnas att inga nya kontrakt skrivs. Dessutom måste man med kraft i alla sammanhang stödja Östtimors och Väst-papuas rätt till självbestämmande.

Östra Timor kan man nästan inte resa i. Amnesty rapporterar att man är bevakad. Myndigheterna övervakar, post- och telefonväsendet, och det gör det omöjligt att bedöma hur det står till med de mänskliga rättigheterna i landet.

Vi anser i miljöpartiet de gröna att oberoende observatörer måste få lättare tillträde till Östtimor och Väst-papua.

Dessutom vänder vi oss mot att världsbanken finansierar ett barnbegränsningsprojekt i Indonesien som administreras av den indonesiska staten.

Jag stod här i förra veckan och diskuterade med Kjell-Olof Feldt just om detta. Det här barnbegränsningsprojektet handlar om tvångssterilisering av människor, och det gör att hela minoriteten håller på att utrotas. Vi anser att man bör avbryta detta stöd från världsbanken till Indonesien och närmare utreda vad det är som pågår innanför landets gränser.

Herr talman! Med det sagda yrkar jag bifall till reservation 9.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

GRUPPMOTION till riksdagen av Eva Goës m fl (mp) den 24 januari 1990

ÖSTTIMOR OCH VÄST-PAPUA

Mänskliga rättigheter i Indonesien

Ar efter år har Indonessiens förtryck mot befolkningen i Östtimor och i Irian Jaya, tidigare Väst-Papua, tagis upp i riksdagen.

Regeringen har medgettt att dödsstraff används, misshandel av fångar förekommer, människor försvinner, räsäkerehten är liten, domstolarna är inte fria utan korrumperade etc. Ändå forsätter regeringen att bistå Indonesien med vapen eller som det kallas följdleveranser och reservdelar.

Detta är hyckleri!

Sverige borde istället ge stöd och fredligt bistå (med stencilapparater, papper m m) urbefolkningen och deras befrielsekamp!

Sverige borde kräva att "familjeplaneringen" stoppas. En tredjedel av urbefolkningen har utsatts för folkmord. Det behövs ingen vidare "utrotning".

Det är dags att erkänna att det förekommer väpnat motstånd i Östtimor och på Väst-Papua mot Indonesiens annektering.

Det är dags att stoppa vapenleveranserna till Indonesien.

Det är dags att erkänna att Irian Jayas självbestämmande är en chimär. Förfarandet då Väst-Papua röstade för att ingå i Indonesien hade ingen förankring bland folket.

Det är dags att från Sveriges sida driva frågan hårdare i FN om, att de mänskliga rättigheterna efterlevs, och att oberoende observatörer får tillträde till Irian Jaya och andra "stängda" områden i Indonesien.

Det är dags att uttala sitt stöd för biskop Belos förslag att FN finansierar en folkomröstning om Östtimors självbestämmande.

Det är dags att lämna IGGI, samarbetsorganet Interovernmental group on Indonesia, eftersom Indonesien kan uppfatta att Svergies observatörskap i IGGI, legitimerar de brott mot mänskliga rättigheter som förekommer på de indonesiska öarna.

Det är dags att avbryta det barnbegränsningsprogram som förekommer med Världsbanken som finansieringskälla.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alla vapenleveranser; följdleveranser och reservdelar, till Indonesien upphör,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående stöd till Östra Timor och Väst-Papuas självbestämmande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd för en demokratisk utveckling och stöd för mänskliga rättigheter i Indonesien,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige skall lämna IGGI,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till befrielserörelsen i Östra Timor och Väst-Papua.

MILITÄRA OPERATIONER I ÖSTTIMOR APRIL 1989 - DECEMBER 1989

I DE INDONESISKA STYRKORNA

Det operationella säkerhetskommandot (KOPSKAM) har flyttats till Baucau,"eftersom dess initiativ hämmades av de ständiga besöken från utländska gäster och turister". (1)

I ett dokument från motståndsrörelsen, daterat 15.7.1989, talas om planer på en ny indonesisk upprensningsaktion: "invasionsstyrkorna planerar att genomföra en ny storskalig upprensningsaktion mot FALINTIL i oktober". Operationen kommer göras under befäl av Suhartos svärson Prabowo, och omfatta den östra zonen, de centrala delarna och sy sydkusten från Zumulai. "I denna aktion kommer fångarna placeras i främsta ledet, bakom dem män ur civilbefolkningen, följda av Hansips (timoresiska civilgardister, och sedan de indonesiska trupperna längst bak". Syftet med aktionen skulle vara att tillfångata eller döda Fretilins ledare Xanana Gusmao, och andra gerillakämpar. (2)

Fr o m den 1.4. 1990 kommer de indonesiska militärmyndigheterna i Östtimor att överföras till det regionala militärkommandot i Denpasar, Bali, vilket kommer att ersätta specialkommandot KOPSKAM som varit direkt underställt försvarsministeriet i Jakarta. Personförändringar sammanhängande med omorganisationen har redan genomförts. (3)

Militärbefälhavarna Bimo och Prabowo - den senare är president Suhartos svärson, och den i praktiken lett militärens säkerhetsoperationer i Östtimor sedan november 1988 - har ersatts, och uppges ha återvänt till Jakarta i december 1989. (4)

Kommentar:

Uppgifterna om överföringen av militärkommandot till Bali, och Prabowos förflyttning till Jakarta, tyder på att regimen i Jakarta tvingats till en omorientering efter de allt hårdare motsättningarna under hösten, och de öppna protester som kommit i dagen i maj, vid påvens besök i oktober och under november - december 1989.

Inga uppgifter föreligger vad gäller den större militäroperation som skulle genomföras under Prabowos ledning, med början i oktober.

II MILITÄRA OPERATIONER/STRIDER

DATUM:	HÄNDELSE/PLATS:
Juni 89	Ständiga sammanstötningar mellan indonesiska soldater och FALINTIL, i Baucau, Manatuto, Viqueque, Lospalos, Same och Ainaro.(1) Med jämna mellanrum utför FALINTIL mindre attacker mot de indonesiska styrkornas ställningar i de västra gränsområdena, i Zumulai, Bobonaro, Maliana t ex. (1) "Militärsjukhuset i Lahane-Dili fylls i hemlighet med de minst allvarligt sårade för att undgå uppmärksamhet och att det blir känt bland allmänheten. (1)

DEN INDONESISKA SÄKERHETSTJÄNSTENS OPERATIONER I ÖSTTIMOR JUNI - DECEMBER 1989.

I ALLT GRÖVRE TRAKASSERIER MOT DEN KATOLSKA KYRKAN

Juni 1989:

Biskop Belo skriver två protestbrev mot militärens förtalskampanj mot de katolska prästerna Joao de Deus Pires och Locatelli. I det första brevet (19.6) uppmanar Belo den regionale militärbefälhavaren i Dili, att "upphöra med dessa barbariska och ociviliserade attityder." Om de inte upphör "kommer vi begära att Hans Helighet Påven inställer sitt besök i Östtimor."
I det andra brevet (21.6), vänder Belo sig till prästerskapet med en maning till solidaritet med de förtalade prästerna. Biskopen uttryckte stöd för såväl prästerna som de kristna församlingarna. (1)

Juli 1989:

Säkerhetstjänsten låter civilklädda individer genomföra nattliga arresteringar. Fångarna förs till fängelser i Baucau (flygfältet), Sae-Lari (Laga), Sang-Tai-Ho (Dili) och Farol (Dili). Förhören utförs med elchocker, brinnande cigarretter, sparkar och slag. Offren tvingas avge vittnesmål där biskopen, prästerna och andra inom den katolska kyrkan, anklagas för direkt eller indirekt samarbete med Fretilin. (2)
Flera poliser arresteras i Dili. Paolo Soares, poliskapten, misstänktes för underjordisk antiindonesisk aktivitet, och sändes på polisutbildning till Surabaya, Java, där han arresterades. Tre kollegor arresterades av samma skäl. (2)

ERMERA: I en kommunikè till civilbefolkningen hotade den indonesiska militären och de civila myndigheterna att: "om folket i Ermera på något vis skulle gå ut till stöd för biskop Belo, kommer alla kyrkor och kyrkliga symboler i området att förstöras".(2)

VENILALE: Major Prabowo har satt upp en radiostation i distriktet, och sänder propaganda för att diskreditera den katolska kyrkan i Östtimor. I radiosändningarna påstås att biskopen och flera präster (Joao de Deus, Locatelli, Cunha, Leao da Costa) har älskarinnor på olika platser. Han kräver att de skall dödas eller utvisas, eftersom de enligt honom, "förrått det timoresiska folket". (2) Prabowos trupper färdas runt i regionen med megafoner och upprepar dessa smädelser mot kyrkan.(2)

DILI: I biskopsresidenset uppges att man "dagarna i ända översvämmas av telefonsamtal från Dili, Jakarta och andra delar av indonesien, med förolämpningar och hotelser att biskopen kommer att dödas". (2)

Oktober 1989:

Biskop Belo uttalar sig per telefon: "De hotar mig fysiskt och psykologiskt. De sänder mig anonyma brev. De vill döda mig." (3)

II UNDER PAVENS BESÖK

Oktober 1989:

Säkerhetsposteringar upprättades av den indonesiska militären med 20 km mellanrum längs vägarna till Tassi Tolu där påven skulle hålla mässa. (4)

Ett flertal journalister intygar att telefonförbindelserna till biskopsresidenset avbröts efter påvens besök. (5) Även telefonförbindelserna till Fader José Antonio da Costa, och till guvernörspalatset, bröts när journalister frågade efter informationer om händelserna i Tassi-Tolu. (6)

III UPPTRAPPNING AV ATTACKERNA MOT KYRKAN

Oktober 1989:

Studenter vid Salesierordens skola i Fatumaca har misshandlats och tvingats att skriva under falska bekännelser. De har tvingats säga att de rekryterades av fader Locatelli den 2.10.1989, för att demonstrera under påvens besök. (5) Dessa falska vittnesmål har återgivits i indonesiska massmedia, bl a i tidningen Editor den 21.10.1989. (5)

Fortsatta attacker uppges riktas mot fader Locatelli, sedan han bl a uttalat att "om guerrillan ber mig om medicin, så ger jag dem det". Han har även tagit hand om barn till Fretilinanhängare som lever uppe i bergen. (7)

Visumansökningarna för katolska missionärer (som de Deus och Locatelli) har lagts på is. Detta gäller både ansökningar från nya missionärer och de som redan vistas i Östtimor. (7)

November 1989:

Den 4.11.1989 mobiliserade militären 100 anhängare till det gamla (Indonesienstyrda) APODETI-partiet, till en demonstration utanför biskopens hus. (8)(9) Attacken syftade till att tvinga biskopen att lämna ut de ungdomar som tagit sin tillflykt till biskopsresidenset, efter påvebesöket. Ca 50 personer gjorde motstånd och försvarade biskopen. (8) Far Eastern Economic Review talar om "en konfrontation" mellan APODETI-folket och ungdomar från San José-skolan i Dili. (9) Armén attackerade de demonstrerande ungdomarna och arresterade tre personer. (8) Dagen efter samlades på nytt folk utanför Belos hus för att försvara biskopen. (8)

Arresteringarna och razziorna har avlöst varandra i Dili. Den 15.11.1989 gjorde polisen en razzia mot San José-skolan, på jakt efter ungdomar som misstänktes ha deltagit i demonstrationen den 4.11. Sammanstötningar ägde rum mellan ungdomarna och polisen; säkerhetsstyrkorna avlossade skott i luften, flera personer sårades. Enligt en källa ingrep biskopen. (Se även Mänskliga Rättigheter). (8)

I början av december genomför militären på nytt en razzia mot biskopsresidenset, (8) liksom (enligt obekräftade källor) den 17.12.1989. (10)

DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA I ÖSTTIMOR JUNI - DECEMBER 1989

I ARRESTERINGAR

Inför påvens besök:

Mer än 1000 ungdomar arresterades inför påvens besök, av säkerhetstjänsten (Intel) och militärkommandot (KOPSKAM), enligt Institutet för Mänskliga Rättigheter i Jakarta. (1) Enligt Fretilin arresterades 1500 personer veckan innan besöket. (2)

Under påvens besök den 12.10.1989:

Ett flertal källor rapporterar om arresteringar av ungdomar, efter att ett trettiotal timoresiska ungdomar ropat slagord och höjt banderoller med krav på självständighet (se rapport i Östtimor Information nr 18).
Att arresteringar ägt rum har bekräftats av flera källor inom den katolska kyrkan i Dili. (3) (4) Uppgifterna om arresteringarnas omfattning varierar dock.
Biskop Belo uppger att 40 personer arresterats, misshandlats och torterats av militären. (4) Sex av dem var studenter från den katolska Salesierordens skola i Fatumaca. (5)
Källor inom Fretilin uppger att 500 personer arresterats och förts till bergsområdena. Bostadshus i Dili genomsöktes av militären. (6)

Efter mässan i Tassi-Tolu tog fem ungdomar som deltagit i demonstrationen, sin tillflykt till biskopens bostad. (7) Senare anslöt sig ytterligare ungdomar, totalt sökte 40 ungdomar en fristad i biskops residenset. (8) Åtta av dessa uppges senare ha arresterats av säkerhetstjänsten (Intel). (9)

Tre av de som fängslades under påvens besök var fortfarande i polisens händer i november, uppger källor inne i Östtimor. De arresterades av militärbefälhavaren i Dili. De tre uppges vara studenter från skolan i Fatumaca. Ingen av dessa studenter deltog dock i demonstrationen. När biskopen försökte besöka dem den 11.11.1989, fick han beskedet att de frigivits. (9) Det portugisiska utrikesdepartementet uppger att sex personer fortfarande var fängslade den 15.11.1989. Tre av dessa hölls fängslade i Dili och tre i Baucau. Vid denna tid hade inte Internationella Röda Korset fått något tillstånd att besöka dem, och deras namn hade inte lämnats ut. (10)

Efter påvens besök - t o m december 1989:

4.11.1989: Säkerhetstjänsten organiserar en attack mot biskopens hus med hjälp av gamla anhängare till indonesienkontrollerade partiet APODETI (Se Säkerhetsoperationer). Ca 50 personer demonstrerar till biskopens försvar, av dessa arresteras tre personer. De ungdomar som haft en fristad i biskopsbostaden lämnade av allt att döma huset. Enligt biskopen gick de hem, men en del av dem hämtades senare till förhör av säkerhetstjänsten. Det är oklart hur många som fortfarande är fängslade. (1.) Enligt källor i Östtimor var i november 40 ungdomar fängslade i det regionala militärkommandots (KOREM) förläggningar. (9)

13.11.1989: Två timoresiska ungdomar arresteras i Dili, nära högskolan i Ribera Lahane. En av dem sköts till döds när han försökte fly, den andre knivhöggs till döds efter att han gripits. (11)

15.11.1989: Polisen gör en razzia mot en katolsk gymnasieskola i Dili, Externato San José. Två personer arresteras, varav en blir svårt skadad.

Efter denna händelse tog ytterligare mer än 25 ungdomar skydd i biskopens bostad. (11)

I början av december: Militären gör en razzia mot biskopsresidenset och för bort 28 personer som sökt skydd där. Deras vidare öden är inte kända. (11)

17.12.1989: Enligt hittills obekräftade uppgifter, genomförde militären ännu en razzia mot biskopens residens. Oron över vad som hänt biskopen, är stark bland timoreser i Dili. Det katolska överhuvudet i Indonesien avfärdar påståendet att biskopen arresterats, som "absurt". (12)

80 kvinnor uppges hållas fängslade i militärkommandot KOPSKAM i Dili. Bland de fängslade finns makarna till flera av motståndsrörelsens militära ledare. (13)

II ARRESTERINGAR OCH ÖVERGREPP - KOMPLETTERANDE UPPGIFTER FRÅN PERIODEN
JANUARI - MAJ 1989

Rapporter:

Enligt ett dokument från motståndsrörelsen, arresterades omkring 1500 personer under perioden januari - juni 1989. (14)

Institutet för Mänskliga Rättigheter i Jakarta har sammanställt en lista med 26 namn på personer som dödats av militären mellan januari och augusti 1989. (15)

Rapporterade händelser:

Januari 1989:

8.1.1989: Dominggos Guterres, 27 år, bonde och medlem i wanra (ett civilgarde organiserat av den indonesiska militären), dödades av indonesisk militär. (15)

USSOLUGA, 14.1.1989: Norbertus Freitas, en 16 årig skolelev, dödades av militären. (15)

LOS PALOS, 14.1.1989: Rogério Nunes arresteras, misshandlas och förs till Baucau. (16)

VIQUEQUE, 17.1 1989: Fyra män grips av militärer från militärhögkvarteret KODIM. (16)

CAIBADA, Viqueque, 17.1.1989: En Fretilinsoldat tas tillfånga av bataljon 513, och dödas när han förs bort i helikopter. (16)

WATELIBAU, Venilale, 20.1.1989: En Fretilinsoldat tas tillfånga och dödas av bataljon 513, mellan Watelibau och Venilale. (16)

POROS, 29.1.1989: "Josefina Facundo från Somotcho...sändes ut i djungeln... På vägen togs hon tillfånga av bataljon 144". Hon våldtogs, hennes bröst skars bort, och man stack ut hennes ögon. Militären förde henne tillbaka till Poros, men då var hon redan död. (16)

Februari 1989:

DATINA, Samẽ, datum okänt: En civilperson misshandlades till döds av soldater, och en annan begravdes levande, med bara huvudet över marken. (16)

Mars:

SAME, VIQUEQUE OCH LOSPALOS: Ett flertal incidenter där civila dödats, misshandlats eller arresterats. (16)

III ÖVERGREPP/AVRÄTTNINGAR

Rapporter:

Institutet för Mänskliga Rättigheter, i Jakarta, beskriver i en rapport situationen i Östtimor inför påvens besök den 12.10.1989: I rapporten talas om "arresteringar och avrättningar i stor skala". En kampanj som "skapade en situation av terror och otrygghet överallt. Ingen tillåts resa någonstans utan tillstånd från myndigheterna". (1)

Krönika över rapporterade händelser:

Juni 1989:

FATUMACA, Baucau, 11.6: Två personer dödades av militären när de, på väg hem från sina risfält, stannat för att söka efter palmvin. De sköts på fläcken, och deras ruttnande kroppar upptäcktes inte förrän efter tre dagar. (17)

LOILUBU, 23.6: En femtonårig skolpojke dödades när indonesiska soldater gick in i hans hus och frågade efter cigaretter. När han uppmanade dem att gå till affären, skrek de "Fretilin! Fretilin!" och sköt ihjäl honom. (17)

Juli 1989:

OSSU, 17.7: Tre unga män ertappades med att hugga ved utanför det tillåtna området. De anklagades för att vara spioner och sköts. (17)

OSSU, 20.7: En gammal man sköts en kort bit utanför det tillåtna området, när han vallade sin buffel. (17)

CAIWATA, Ossu, 27.7: En ung man vid namn Booiolo dödades av trupper från Bataljon 328 (under befäl av Suhartos svärson Prabowo). (1)

Augusti 1989:

8.8: Francisco da Sousa, bonde och medlem i civilgardet, dödades av militären. (15)

Oktober 1989 (inför påvens besök):

DILI, veckan innan påvens besök: 14 personer uppges ha avrättats. (2)

Oktober 1989 (12.10):

DILI, Uppgifter har cirkulerat att ett okänt antal demonstrationsdeltagare skulle ha dödats. Uppgifterna bekräftades till en början av företrädare för den katolska kyrkan i Dili (18), men dementerades senare. (19)

Joao Carrascalao, bror till Östtimors guvernör, flykting i Australien, gävdar att 8 personer förts från Tassi-Tolu, där de avrättats. (6)

November 1989:

DILI, 13.11: Två timoresiska ungdomar dödades efter att ha arresterats i Ribera Lahane.(11

DILI, 15.11: En elev och en skolvaktmästare sårades vid en polisrazzia vid San José skolan i Balide. (11)

KÄLLOR:

MILITÄRA OPERATIONER I ÖSTTIMOR APRIL 1989 - DECEMBER 1989:

(1) Rapport från den underjordiska motståndsfronten (Frente Clandestina), den 10.6.1989, i brev till Institutet för Asienstudier, Stockholm. Även refererat i East Timor News MM 28 (ET 211/89), 7.12.1989.
(2) Dokument från Frente Clandestina, den 15.7.1989. Ref i MM 28 (ET 212/89).
(3) Far Eastern Economic Review 28.12.1989, den portugisiska tidningen Sabado 23.12.1989. Även refererat i MM 30, 12.1.1990.
(4) TAPOL Nr 96, december 1989.

DEN INDONESISKA SÄKERHETSTJÄNSTENS OPERATIONER I ÖSTTIMOR JUNI - DECEMBER 1989:

(1) Brev från biskop Belo till prästerna i Östtimor (ET 210/89), och brev från biskop Belo till den regionale militärbefälhavaren i Dili, 19.6.1989 (ET 209/89) Båda breven refererade i MM 28.
(2) Dokument från Frente Clandestina, den 15.7.1989. Ref i MM 28 (ET 212/89).
(3) Den portugisiska tidningen Independente, 13.10.1989. Ref i SM 21, oktober 1989.
(4) Den portugisiska tidningen Diario de Noticias, 13.10.1989. Ref i SM 21.
(5) East Timor News UC 3/89, 18.11.1989.
(6) Diario de Noticias, 15.10.1989. Ref i UC 3/89.
(7) Rapport från Juliet Rix i BBC World Service den 3.11.1989.
(8) TAPOL REPORT, Memo on human rights violations in Dili, 21.12.1989.
(9) Far Eastern Economic Review 28.12.1989. Även ref i MM 30.
(10) Den portugisiska nyhetsbyrån LUSA. Återgivet i Diario de Noticias, 24.12.1989. Uppgifterna är obekräftade. Ref i MM 30.

DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA I ÖSTTIMOR JUNI - DECEMBER 1989:

(1) Lista över offer för repressionen inför påvens besök, Institutet för Mänskliga Rättigheter, Jakarta, datum ??. Ref i TAPOL Nr 96, december 1989.
(2) Uppgifter lämnade av Fretilin i Darwin, Australien. Ref i SM 21.
(3) Uppgifter lämnade av Pater José Antonio da Costa, sekreterare vid den katolska kyrkan i Dili, per telefon till den portugisiska tidninen O Jornal, 13.10.1989. Ref i UC 3.
(4) Australian Coalition for East Timor, media release 15.10.1989.
(5) Uppgifter lämnade av biskop Belo till AFP. Återgivet av Diario de Noticias 14.10.1989 Ref i UC 3/89. Samma uppgifter återges av Juliet Rix i BBC World Service den 3.11.1989
(6) J.Carrascalao, (bror till guvernören i Östtimor, Mario Carrascalao), i Darwin, Australien. Intervju i Diario de Noticias 15.10.1989. Ref i UC 3.
(7) TAPOL No 96.
(8) Biskop Belo i en intervju för den australiska nyhetsbyrån AAP, och LUSA. Ref i UC 3.
(9) Brev från motståndsrörelsen inne i Östtimor. Ref i MM 30. (Inget ref nr).
(10) Uppgifter från Portugals utrikesministerium. Ref i UC 3.
(11) Uppgifter från ett flertal källor: Brev från motståndsrörelsen inne i Östtimor, den indonesiska dagstidningen Kompas, British Foreign Office, BBC World Service. Sammanställda i TAPOL REPORT, Memo on human rights violations, 21.12.1989 /se (8)
(12) Den portugisiska nyhetsbyrån LUSA. Återgivet i Diario de Noticias 24.12.1989.
(13) Alfredo Ferreira, talesman för Fretilin i Darwin, intervju för LUSA. Ref UC 3.
(14) Dokument från Frente Clandestina, 15.7.1989. Ref MM 28 (ET 212/89).
(15) Lista över kränkningar av mänskliga rättigheter januari - augusti 1989, Institutet för Mänskliga Rättighetr, Jakarta, 6.9.1989. Ref i TAPOL No 96.
(16) Dokument från Frente Clandestina, "Det Timoresiska Folkets rätt att själv välja sin framtid", Dili, 5.8.1989. Ref i MM 28 (ET 213/89).
(17) Dokument från en besökare i Östtimor. Refererat i supplement till AETA Newsletter, oktober 1989.
(18) Uppgifterna bekräftades av pater José da Costa, per telefon med den portugisiska tidningen Expresso. Expresso 14.10.1989, ref i UC 3.
(19) Dementi av biskop Belo, som sade sig inte ha någon kännedom om saken. Intervju för LUSA och AAP (se (8)). Ref i UC 3.

FÖRKLARINGAR:

TAPOL är en tidskrift utgiven av Indonesian Human Rights Campaign i Storbritannien. MM står för Monthly Memo, det månatliga nyhetsbrevet från East Timor News. ETN ges ut av CDPM, Kommittén för Mau-Bere folkets rättigheter, och Peace is Possible in East Timor, båda organisationerna baserade i Lissabon, Portugal. SM = Subject Memo, UM = Urgent Memo, särskilda nyhetsbrev från ETN. (ET XXX/XXX) = ETNs referensnummer avseende mottagna dokument.

Informationsrapport från IAS, Institutet för Asienstudier, Stockholm, februari 1990.

RESA I OCKUPERAT LAND

av

Anders Uhlin

Den unge mannen, som jag just träffat, ser sig oroligt omkring medan vi vandrar längs huvudgatan i Jayapura i Västpapua. Plötsligt tar han tag i min arm, ser mig in i ögonen och säger med låg men fast röst: "Vi är inte indoneser. Vi är melanesier. Indonesien ockuperar vårt land." Jag har hört det förr. Under mina tre veckor i Västpapua (eller Irian Jaya som indoneserna kallar sin sjuttonde provins) har jag mött dussintals papuaner som sagt samma sak. Papuanernas motvilja mot indoneserna är inte underlig. Sedan Indonesien 1963 annekterat den holländska kolonin har mer än 100 000 papuaner dött som en följd av den indonesiska militärens terror. Mer än 12 000 människor har tvingats i landsflykt. De flesta av dem lever under omänskliga förhållanden i flyktingläger i Papua Nya Guinea, den östra delen av ön. 1969 hölls en "folkomröstning" i vilken 1025, av indoneserna utvalda papuaner, skulle avgöra Västpapuas framtid. Omröstningen som präglades av hot och terror under den indonesiska ockupationen utföll naturligtvis till Indonesiens fördel. Trots att FN:s sändebud rapporterade om åtskilliga oegentligheter och övergrepp i samband med valet godkände FN:s generalförsamling omröstningen. Därmed hade världen erkänt Indonesiens överhöghet över Västpapua och förtrycket kunde fortsätta utan att omvärlden reagerade.

Gerillakrig

Motståndet mot indoneserna leds av OPM (organisationen för ett fritt Papua). Sedan mitten av 60-talet utkämpar man ett gerillakrig i landets otillgängliga djungler. "Hur starka är OPM egentligen? Har man stöd av befolkningen?" frågar jag en papuansk man i 40-årsåldern som jag träffat på en liten pub i Jayapura. Vi sitter i ett hörn och talar lågt med varandra över en öl. De övriga gästerna är papuaner, men man kan aldrig vara säker. Indoneserna har spioner överallt.

- Vi sympatiserar alla med OPM, svarar han. De är vårt hopp. Den indonesiska militären kan aldrig besegra OPM. Strider pågår fortfarande över stora delar av landet. Som utlänning får man endast besöka ett fåtal platser, men inte ens i dessa "öppna" områden tycks indoneserna ha full kontroll. Ibland attackerar OPM militärförläggningar och vapenförråd t o m i huvudstaden Jayapura.

Militärdiktatur

Att Indonesien är en militärdiktatur är uppenbart för alla som besöker landet. Militären dominerar politiken och ekonomin från central till lokal nivå. Men den militära närvaron är speciellt påtaglig i Västpapua. Jayapura är fullt av militärförläggningar och ute i byarna är tungt beväpnade soldater en vanlig syn. Officerarna är så gott som undantagslöst indoneser från Java liksom den överväldigande majoriteten av de vanliga soldaterna. Några papuanska poliser och militärer som jag talar med berättar att det egentligen strider mot deras övertygelse att arbeta för indoneserna.

- Vi har inget val, säger de. Men när det verkligen gäller vet vi vilka vi ska rikta vapnen mot.

Flagghissning

Papuanerna för inte bara en väpnad motståndskamp. Icke-våldsaktioner har blivit allt vanligare. En vanlig aktion är att man hissar den Västpapuanska flaggan på någon offentlig plats. Några studenter berättar för mig om dessa aktioner, medan vi vandrar längs sandstranden öster om Hamadi. Landskapet är otroligt vackert med palmerna som ger skydd för den brännande solen och de gröna kullarna som reser sig inåt land. Vi passerar en massa rostiga tanks från andra världskriget. Här landsteg MacArthur med sina trupper och gjorde slut på den japanska ockupationen. Några nakna ungar springer omkring och leker på stranden utan att bry sig om de rostiga metallbitarna från stridsvagnarna.

Här kan vi tala ostört och mina vänner fortsätter att berätta om motståndskampen. Den 14 december 1988 hölls en stor manifestation i Jayapura. Under ledning av Dr Thomas Wainggai samlades ca 70 papuaner (män, kvinnor och barn) på en idrottsplats och hissade den papuanska flaggan "morgonstjärnan". Dr Wainggai förklarade Indonesiens annektering olaglig och utropade ett självständigt Västmelanesien. De lokala myndigheterna, liksom FN och en rad regeringar hade fått meddelande om manifestationen, men ingen reagerade. Men när flaggan hissats stormade indonesisk militärpolis idrottsplatsen och demonstranterna greps. I september 1989 dömdes Dr Thomas Wainggai till 20 års fängelse för den fredliga demonstrationen. Långa fängelsestraff väntar även de övriga deltagarna.

Trots den hårda repressionen planeras en ny manifestation på årsdagen av den förra. "Är ni inte rädda?", frågar jag. "Nej", svarar de. "Gud är på vår sida. Rättvisan kommer att segra."

Vi fortsätter promenaden längs stranden. Det är inte så långt till gränsen till Papua Nya Guinea, den självständiga papuanska staten. Mina vänner börjar bli lite oroliga. Vi är ganska långt från Jayapura nu.

- Det är bäst att vi går upp till byn så att du kan anmäla dig hos polisen, säger de. Polisen gillar inte att utlänningar snokar omkring här utan att de har koll på det. Vi ska inte väcka misstankar i onödan.

Folkomflyttning

Det är inte bara utlänningar som måste anmäla sig hos polisen när de färdas i landet. Även lokalbefolkning måste anmäla sig inom 24 timmar om de reser till en annan by. När jag åker buss till Genyem väster om Jayapura, stannar bussen vid en militärpostering och alla passagerarna tvingas visa sina ID-handlingar. Det här området är speciellt känsligt eftersom det längre västerut finns en stor transmigrationsbosättning. Folkomflyttningen är ett av Indonesiens medel att kolonisera Västpapua. Människor (mestadels fattiga bönder, men även civilklädda militärer) flyttas från det överbefolkade Java till Västpapua. Ursprungsbefolkningen trängs undan och blir så småningom en minoritet i sitt eget land. Hittills har mer än 150 000 människor flyttats till Västpapua och enligt planerna ska inflyttningen öka dramatiskt de närmaste åren. Transmigrationsprogrammet stöds av Världsbanken. Transmigranterna lever nästan lika fattigt som på den javanesiska landsbygden. Här kan de inte odla ris som de är vana vid från Java. De flesta jag talar med berättar hellre om sina hemtrakter på Java än om livet här. De längtar hem.

Regnskogen skövlas

En bred asfalterad väg fortsätter väster ut från transmigrationsbosättningen. Enligt min karta finns det inga byar där, bara djungel, så jag frågar vart vägen leder. Ett sydkoreanskt företag avverkar skog där, får jag reda på. Men dit kan jag inte åka utan tillstånd från polisen och inbjudan från bolagsledningen. De vill inte ha några journalister där. Regnskogen som täcker stora delar av Västpapuas landareal skövlas nu i rask takt av amerikanska, japanska och sydkoreanska skogsbolag i samarbete med den indonesiska eliten. En katastrof inte bara för befolkningen här, utan för hela mänskligheten. Det är inte bara regnskogen som skövlas. Västpapuas övriga naturresurser i form av olja och mineraler (bland annat världens största kopparfyndigheter) plundras nu av transnationella storföretag.

Danifolket

När jag flyger in till Baliemdalen högt uppe i bergen i det inre av ön kan jag njuta av en fantastisk utsikt. Så långt ögat kan se sträcker sig en grön, tät matta som endast bryts av några slingrande floder med gyttjebrunt vatten. Djungeln är nästan ogenomtränglig. Enda sättet att färdas här är med flyg, om man inte är född här och känner djungeln. Inte konstigt att den indonesiska militären, trots sin moderna beväpning och numerära överlägsenhet, inte kan besegra OPM.

Danifolket i Baliemdalen levde fram till 1940-talet helt utan kontakt med omvärlden. De är skickliga trädgårdsodlare, med sötpotatis som specialitet. Förr levde alla i små byar i harmoni med naturen. Numera har många tvingats överge sina traditionella hus och flytta in till tätorten Wamena. Missionärerna har varit framgångsrika här och majoriteten är numera kristna. De många javaneserna som bor i Wamena har en rasistisk inställning till lokalbefolkningen. "De är primitiva vildar" förklarar en javanesisk tjänsteman för mig. "Det är vår uppgift att modernisera dem.

"Men folket här är verkligen inte några vildar. Jag har sällan träffat så genuint vänliga människor. Alla jag möter ler och trycker min hand. Gästfriheten är stor, speciellt i byar några dagars vandring bort från Wamena och "civilisationen". Många vägrar fortfarande att anpassa sig till det indonesiska samhället. Till och med i Wamena vägrar en tredejdel av befolkningen fortfarande att bära kläder. OPM har varit starka här. Mot slutet av 70-talet dödades 1000-tals människor av indonesisk militär i Baliemdalen.

Många byar bombades. Jag besöker några byskolor. Läraren är ofta papuan, men han tvingas undervisa på indonesiska och om javanesisk kultur och historia. Det egna folkets kultur får han över huvud taget inte behandla. Det är till och med förbjudet att uttala ordet "Papua".

Utplåning hotar

Ett helt folk håller på att utplånas utan att omvärlden reagerar. Nästan alla regeringar, däribland Sveriges, prioriterar sina handelspolitiska relationer med Indonesien. Papuanerna är snart en minoritet i sitt eget land. Deras kultur håller på att utplånas. De är på väg att gå samma öde till mötes som Nord- och Sydamerikas indianer, ursprungsbefolkningarna i Australien och Nya Zeeland och så vidare. Läget verkar hopplöst. Men mitt starkaste intryck från resan i Västpapua är i alla fall den starka frihetssträvan och fasta övertygelse att deras land en dag ska blir fritt, som jag mötte hos så många papuanska ungdomar. Men det behövs stöd utifrån också.

- Hälsa dem i Sverige att vi behöver deras stöd, säger en av mina papuanska vänner, när vi tar adjö. De får inte bara tiga medan vi går under!

(Ur Merdeka - nyhetsbulletin från FFP februari 1990)

DEBATT

■ Studenter på flykt från Östtimor vägras asyl i Sverige. Vad styr vår solidaritet? När väljer vi att blunda?

VARFÖR SVIKER VI ÖSTTIMOR?

En höstdag ställs ovetande de svenska studenterna inför en prövning - solidariteten. I England? rynkas förvånat på ögonbrynen. Nej, längre bort. Jag har nyligen sett namnen på de sex studenter från Östtimor som i juni vägrats svensk asyl.

Efter utvecklingen i Kina var många ambassader villiga att ge skydd åt flyende studenter, men när sex Östtimoreser var på flykt undan den indonesiska säkerhetspolisen då visade svenska ambassaden i Jakarta kalla handen. Och varken artiklar eller nyhetsnotiser i svensk media dyker upp i minne, än mindre hörs skallen mot den indonesiska militärdiktaturen.

■ ■ ■ Östtimor framstår allt tydligare som symbolen för västvärldens internationella svek. Under 14 år av indonesisk ockupation har utgjutelserna över folkmord, svält och ständiga militäroffensiver aldrig vid något tillfälle legat i närheten av reaktionen inför massakern i Kina. Asylärendet visar återigen hur hycklande mycket av Sveriges och västvärldens tal om mänskliga rättigheter är.

Bakgrunden är följande. En grupp studenter var på flykt undan den arresteringsvåg som just nu sveper fram över Östtimor. Väl framme i Jakarta arresterades en ur gruppen och en annan "försvann" spårlöst.

Den 16 juni, i fruktan för sina liv uppsökte då sex personer ambassaden. De vägrades hjälp och ställdes inför valet av polisingripanden eller att omedelbart lämna byggnaden. Efter dessa hot och i rädsla lämnade gruppen platsen, uppsökte i stället japanska och vatikanska ambassaden men vägrades asyl även där, med förklaringen att deras liv enligt myndigheterna var utom fara.

Flykten påbörjades sedan deras vän Moniz arresterats på ön Bali. Då förstod man att polisen genom tortyr och förhör tvingat fängslade att lämna uppgifter och namn på personer i motståndsrörelsen.

Händelsen berättas av Carmel Budiardjo när jag besöker henne i London. En kvinna som tillbringat tre år i indonesiskt fängelse, orubblig medborgarrättsaktivist, författare och redaktör för tidskriften "TAPOL -- mänskliga rättigheter i Indonesien".

■ ■ ■ Händelsen i Östtimor framstår givetvis för många som marginell i jämförelse med den kinesiska men om asylärendet ses som kulmen på en fjortonårig massaker vänds jämförelsen i sin motsats. Östtimor ligger förmodligen på första plats i folkmord per capita sedan andra världskriget. Amnesty hänvisar i sin rapport från 1985 till flera källor som uppskattar att en tredjedel, 200 000, av befolkningen dött till följd av ockupationen.

Då ytterst få försvarade terrorn i Kina och studentrörelsen fick ett helhjärtat stöd återstår så frågan. Varför är samma kör så tyst om Östtimor? I nuet och över brutaliteterna under 14 år? Är massmedias låga eller obefintliga uppmärksamhet en godtagbar bortförklaring eller en del av svaret. Vad styr solidariteten? När väljer vi att blunda?

Studenterna har anledning att känna oro. Sedan hösten -88 pågår en intensiv militäroffensiv för att slutligen krossa Fretilin och motståndsrörelsens förgreningar. Offensiven, som kräver 25 000 man, är att jämföra med Fretilins gerillaarmé på 3 500 - 4 000 man. En gerilla som endast överlever genom folkets stöd, huvuddelen fortfarande bosatta i s k strategiska byar, och genom vapenbeslag från armén.

■ ■ ■ I städerna försöker militären nu slå sönder motståndsrörelsens illegala nätverk genom att etablera falska nätverk. Till viss del har de lyckats, menar Carmel, och därför hela denna arresteringsvåg. Hon visar namn på över hundra arresterade och ett tjugotal avrättningar i mars.

Biskopen Belo bekräftar studenternas oro och rädsla. "Vår nation dör" skrev han i februari angående situationen för mänskliga rättigheter. "Enda sättet att klara av en dekolonisering är en folkomröstning" formulerar han i sitt brev till FN. Ett självständighetskrav Suharto nu försöker krossa genom en långvarig offensiv.

När utrikesdepartementets expert Dag Klackenberg sommaren 1986 besökte Östtimor under en förberedd rundtur hade han inga anmärkningar mot ockupationen.

-- Avsikten med besöket var att försvara Sveriges vapenförsäljning, skjuter Carmel in. Kanske låg svaret just där vapenförsäljningen. Den gav en rekyl tillbaka in i det svenska samhällets tillstånd. Prövningen, solidariteten, blev dubbel en yttre och en inre.

■ ■ ■ För Sverige var det lönande att sälja ut östtimoresernas mänskliga rättigheter av hänsyn till egna handelsintressen. Den svenska exporten steg nämligen kraftigt efter att Sverige lade ner sin röst i FN-omröstningen om Östtimors rätt till självbestämmande. När Sverige för andra året i rad, 1981, lade ner sin röst sände sen indonesiske ambassadören ett tackbrev till den folkpartistiske utrikesministern Ola Ullsten. Tackbrevet hemligstämplades.

När socialdemokraterna var i opposition fördömde man vapenexporten. Men när Mats Hellström 1986 blivit utrikeshandelsminister blev tonen annorlunda. "De av och till uppflammade gerillastriderna är inte av den arten att man bör avbryta vapenleveranserna."

— Vidrigt, motbjudande och hycklande är Carmels kommentar. Det saknas visserligen bevis för att svenska vapen används på Östtimor, men svensk lag skall ju förbjuda vapenexport till krigförande länder, upplyser hon.

I nästa andetag, och då blottes tystnaden, uppmanar hon svenska regeringen att avbryta vapenexporten och stoppa alla handelskontakter med den indonesiska militärdiktaturen.

Sådde hon tvivel. Lägg därtill ytterligare fakta att överväga.

Senast 1988 konstaterade konstitutionsutskottet att regeringens exporttillstånd från 1986 inte stred mot riktlinjerna för svensk vapenexport. I juni deltog Sverige som observatör på IGGI:s (västvärldens biståndsorgan för Indonesien) senaste möte i Haag, och där beslöt man pumpa in nya pengar till Suhartos militärdiktatur.

Slutfrågan är uppenbar: Hur blir de svenska studenternas reaktion inför det fortsattat folkmordet, ockupationen, vapenförsäljningen och asylärendet? Vad styr egentligen solidariteten? När väljer vi att blunda?

JAN PETTERSSON

Vill Du nå 28 000 läsare?
Annonsera i ERGO

Tio dagar i Östtimor

Svenska vapen i ett glömt krig

En skrämd blick, ett snabbt ögonkast åt sidan; den unge mannen försöker förklara: "Ni måste förstå, O Senhor. Jag tycker som ni, men jag kan inget säga i dag."

Vi hade bett honom berätta om situationen i sitt land, Östtimor. Men han behöver inte svara. Rädslan säger mer än ord.

I fjorton år har Östtimor varit ett av världens mest slutna länder. Det var i december 1975 som den f d portugisiska kolonin invaderades av sin väldige granne Indonesien. Det då i praktiken redan självständiga Östtimor blev skådeplatsen för ett utdraget och grymt folkmord. Fram till 1983 utplånades minst en tredjedel av befolkningen, eller 200 000 människor, genom krig, terror och hungersnöd.

När vi under tio dagar i maj, som två av de första journalisterna i världen kunde besöka Östtimor utan militär eskort, var situationen i landet långt ifrån "normaliserad".

Land i krig

Trots den indonesiska regeringens försäkringar om motsatsen, är Östtimor fortfarande ett land i krig och under militär ockupation.

Vi vandrar längs strandpromenaden i Dili, Östtimors huvudstad. Det var här de indonesiska elitsoldaterna landsteg en tidig morgon för 14 år sedan. Staden bombades av indonesiskt flyg, men av detta syns inga spår idag. Nya indonesiska administrationsbyggnader står i givakt längs de oklanderligt underhållna gatorna. Dili är ett skyltfönster mot omvärlden.

Östtimor har varit öppet för turister sedan årsskiftet och bland de civila inom den lokala administrationen välves stora drömmar. En representant för turistbyrån, tillika chef för Hotel Turismo, berättar stolt hur strandpromenaden i framtiden i likhet med Balis stränder kommer att kantas av internationella turisthotell.

Myndigheterna betonar ständigt att Östtimor nu är "säkert". Detta vederläggs dock när vi lämnar Dili för att resa österut. På bussen mot Baucau och Viqueque samlar konduktören, en civilklädd militär, in samtliga passagerares identitetskort. I Metinaro, femton kilometer utanför Dili stannar vi vid den första säkerhetskontrollen. Militären kollar korten mot sina listor, en procedur som skall upprepas fyra gånger under resan.

Den militära närvaron blir allt tydligare. Någon mil utanför staden Baucau har en mötande buss stoppats av militären och en timores i indonesisk uniform förs bort vilt protesterande. Våra medpassagerare förklarar att incidenter av detta slag är vanliga. Soldaten misstänktes troligen tillhöra motståndsrörelsen på grund av sitt skägg och burriga hår.

Kriget i Östtimor är ett känsligt kapitel för Indonesien. Den indonesiska armén är beroende av vapen och annan militär utrustning från en rad länder, däribland Sverige. En import som skulle försvaras om den indonesiska regeringen skulle erkänna omfattningen av sina operationer mot motståndsrörelsen Fretilin. Men kriget är i dag ett faktum. Strax utanför Baucau möter vi pansarvagnar och tungt beväpnade soldater och inne i staden passerar lastbilar med trupper hela tiden vid torget intill Mercadon, den gamla portugisiska marknaden.

En ung timores med kontakter i den civila motståndsrörelsen i Baucau, berättar att militärsjukhuset ständigt är fullbelagt med sårade indonesiska soldater. Sedan i november i fjol har de indonesiska styrkorna fördubblats och uppgår nu till över 30 000 man. Motståndsrörelsen knappt 4 000 i vapen är naturligtvis styrkemässigt underlägsna, men lyckas tack vare stödet från civilbefolkningen hålla indonesierna sysselsatta utan större egna förluster.

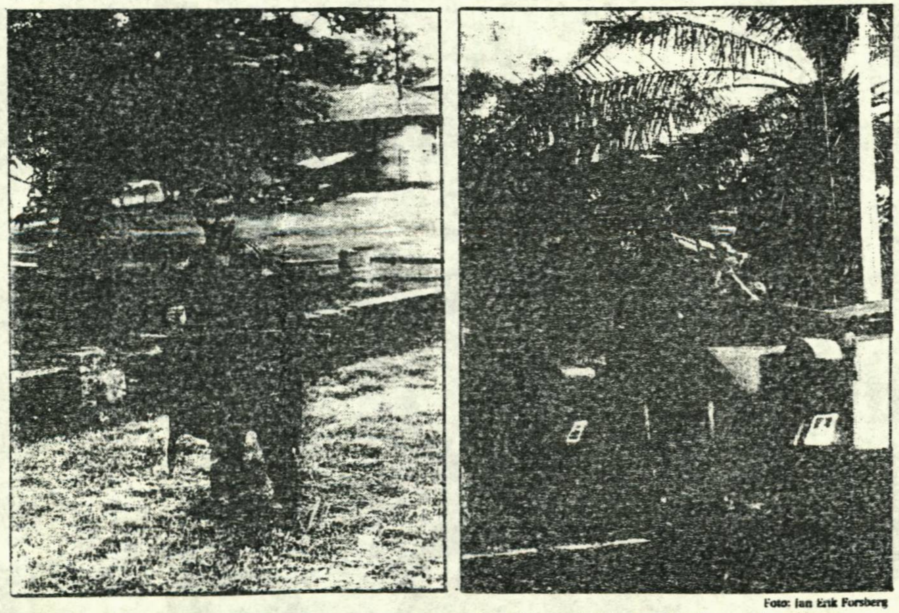
Foto: Jan Erik Forsberg

Enligt källor i motståndsrörelsen är arméns stridsmoral låg, särskilt gäller det förband med östtimoresiska soldater.

Våra kontakter inom motståndsrörelsen pekar på den låga moralen i de indonesiska förbanden, särskilt i de bataljoner där östtimoresiska soldater ingår. I flera fall under våren har dessa bataljoner ingått separat vapenvila med Fretilin. Trupperna har vägrat att strida och istället hissat den katolska Vatikanflaggan som en symbol för fred.

På slingrande stigar över höglandet når vi byn Viqueque, så långt upp i bergen man kan komma med allmänna färdmedel. Vår ankomst skapar stor uppståndelse. Ett 40-tal ungar omringar oss och följer oss var vi går. Polischefen rycker ut och erbjuder oss logi, men vi är redan på väg till den katolska kyrkan, där patern — en sympatisk man i trettioårsåldern bjuder oss att stanna.

Majoriteten av befolkningen i Östtimor är katoliker, något som gått i arv från den portugisiska kolonialtiden. Efter 1975 har anslutningen till katolicismen ökat starkt, kyrkan har fått en roll som andningshål och något av en kulturell frizon under ockupationen.

När Pater Antonio håller mässa i Viqueque är kyrkan fullsatt. Det är här som timoreserna har en chans att träffas; alla samlingar, möten och organisationer är ju förbjudna. Här har man hittills fått sjunga och höra sitt eget språk talas.

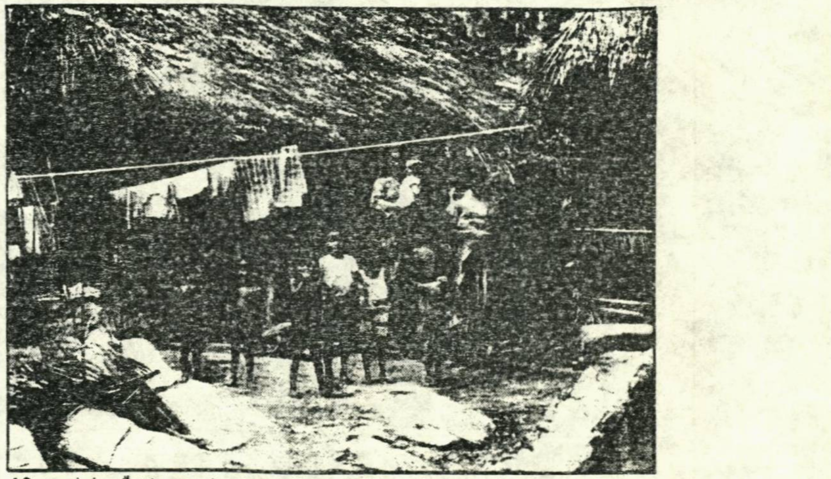
I fjorton år har Östtimor varit ett av världens mest slutna länder. Landet, en gammal portugisisk koloni, invaderades 1975 av Indonesien.

Sedan den indonesiske presidenten Suhartos besök i Östtimor i november i fjol har dock attackerna på kyrkan trappats upp. Källor inom kyrkan berättar att mer än 3 000 medlemmar i den katolska Santo Antonio-stiftelsen arresterades inför presidentbesöket. Biskopet i Östtimor protesterade mot övergreppen och riktade också en vädjan till FN:s generalsekreterare att denne skulle agera för att få till stånd en folkomröstning om Östtimors framtid.

Efter detta har militären på olika sätt försökt isolera biskop Ximenes Belo, bl a genom att mobilisera Indonesien-lojala element till demonstrationer utanför biskopens residens 27 maj. Effekten blev dock den motsatta. När det blev känt att de runt 40 samarbetsmännen samlats strömmade tusentals timoreser till för att visa sitt stöd för biskopen. För första gången sedan den korta självständigheten hölls ett massmöte mot ockupationsmakten. Militärens svar blev att förbjuda det inhemska språkets användning i den katolska mässan.

Östtimor riskerar idag bli offer för ett kulturmord i det tysta. Utan möjlighet till utbildning på sitt eget språk, eller till utövande av den egna inhemska kulturen, kommer den timoresiska identiteten och särarten att gå förlorad. Åtminstone tycks detta vara den medvetna avsikten hos den indonesiska militären.

Språket förbjudet

Vi besöker en byskola i bergen. Med något undantag är alla, såväl lärare som elever, timoreser. Men det egna språket får inte talas. Flera av lärarna har män eller söner bland motståndsrörelsen i bergen. Ändå tvingas de lära ut att indonesierna befriade Östtimor från den portugisiska kolonialismen.

På den katolska förskolan leker ungarna, än så länge ovetande om det system av diskriminering som de kommer att växa upp inom. En del av dem kommer att få erfara de utstuderade metoderna för gallring, vid antagningen till högre utbildning. Genom att proven i det indonesiska språket är utslagsgivande favoriseras barnen till de inflyttade indoneserna. Andra kommer inte att gå mer än något år i skola innan de tvingas sluta av ekonomiska skäl. Men oavsett vilket, kommer de alla att få uppleva de bördor och påfrestningar som vardagen under ockupationen innebär.

En timores berättar om hur militären i byn under fjolåret gick från hus till hus på jakt efter medicin. De som hade medicin hemma arresterades och anklagades för att ge den till gerillan. Idag vågar inte sjuksköterskorna i byarna dela ut medicin av rädsla för att själva bli arresterade.

Glömd konflikt

Östtimor är en "glömd konflikt", en avkrok på storpolitikens världskarta. Genom öppningen under våren har dock nytt ljus kunnat kastas på en av de mest utdragna och svårlösta konflikterna i världen. Bland annat har FN:s kommission för minoriteters rättigheter efter vårt vittnesmål beslutat rekommendera att FN på nytt tar upp Östtimorfrågan.

Nyligen har Östtimor skymtat i massmedia, genom påvens besök i Östtimor den 12 oktober. Färska rapporter talar om nya arresteringar före och under besöket, och öppna demonstrationer med krav på Östtimors självständighet.

Risken är dock bara alltför stor att landet på nytt stängs för omvärlden och att Östtimor återigen glider in i nattens mörker.

JAN-ERIK FORSBERG
EVA WANGLUND (FLT)

(De arbetar med Institutet för Asienstudier i Stockholm, och besökte Östtimor under tio dagar i maj.)

The POW 'Trophies'

The Indonesian colonel opened the door to show off his "trophies," 15 prisoners of war captured during his tours as a battalion commander in the province of East Timor. "That one," said the colonel, pointing to Bai Meta, "was the bodyguard of Fretilin's leader Xanana." The POW stood leaning on one crutch held in front of him, and his legs began shaking violently when the colonel pointed him out. "This one was a political commissar," the colonel said; Leandro da Silva snapped to attention and his eyes grew wide. The colonel strode across the room to Antonio Pinto, and put his arm around the POW's shoulders. "I remember you," he said. Pinto winced, as if bracing for a blow. "I took him in a firefight, where we even lost one of our own men. And you see, we haven't harmed him."

Lt. Col. Prabowo, commander of the Indonesian Army's 328th infantry battalion, brought the POWs secretly to a safehouse in Dili, East Timor's capital, for what he said was an unauthorized public-relations effort. He wanted to refute the reputation for human-rights violations springing from Indonesia's 14-year-long war with Fretilin, the group still recognized by the United Nations as the legitimate representative of the onetime Portuguese colony.

The palpable fear among the Fretilin POWs, however, suggested that Indonesia still deserves its unsavory reputation. Once the POWs had been left alone with two journalists—and two Roman Catholic nuns serving as interpreters—they recounted lives in Indonesian captivity that, to an outsider at least, seem to be little better than slavery. Only two of the 15 said they had ever been visited by the International Committee of the Red Cross even though Indonesia has pledged such access, as called for by the Geneva Conventions. The POWs said they have been forced to work as camp helpers, menial laborers and bearers for the troops—and given only food and clothing. In some cases, they have been compelled to help track down their comrades in the mountains. Officially, such Fretilin POWs do not exist; on the record, Indonesian authorities deny they have any such prisoners.

PHOTOS BY ANDY HERNANDEZ FOR NEWSWEEK

Fighting a hopeless war: *Graves of Fretilin's victims in East Timor*

Like abused dogs: *Bai Meta*

Several of the POWs defended their captors. "We are proof that they are not killing Fretilin who surrender," said Sera Malik, 32, a former platoon commander who gave up in 1983. "The soldiers don't treat us like slaves," said Naha Farek, 34, captured in 1988. "We eat with them. We work for the soldiers around the camp, and our lives are better than in the forest." Farek was one of three of the 15 POWs whose right trigger fingers had been mangled; he and the others insisted they received these wounds before capture.

The reluctance of captives to criticize captors is hardly surprising—if not very convincing. Around the soldiers, they responded more like chronically abused dogs. POW Manuel Soares, 35, was captured this year. When a journalist lightly touched him on the shoulder, he involuntarily jumped back, tripped over a chair and fell against the wall.

The Indonesians claim there are only 200 Fretilin guerrillas still left, most of them reduced to robbing civilians to stay alive. But piecing together accounts from six of the POWs who were captured in 1989, there seem to be five Fretilin companies of 120 men each at large in the Venilale-Baukau districts, where the 328th Infantry Battalion operated. And that is only one of four major zones of conflict in East Timor. In the Lospalos zone there seem to be at least two Fretilin companies. That would mean a minimum of 840 guerrillas still in action. "We were fighting for freedom," said one of the POWs. "Now the war will still continue, because there are still Fretilin. We don't feel it's lost."

Nonetheless, Fretilin is fighting a hopeless war, with most of its energy devoted to hunting for food in mountainous areas which have been denuded of the peasant population base by Indonesia's strategic hamlet program. Most of the POWs said their units rarely sought out Indonesian troops, attacking only when cornered. Prabowo claimed that the 328th has killed 80 and captured 18 Fretilin in the past year. Since there are numerous other battalions in the province, that seems high. For Prabowo and his fellow combat officers, East Timor has put them on the fast track; Prabowo made colonel in his early 30s. He had perhaps one other advantage: his father-in-law is Indonesian President Suharto.

Prabowo insisted that he has treated his POWs honorably. "We should be more open," he said, "because we have nothing to hide." Why then, he was asked, hadn't the Red Cross been allowed to see these POWs? Prabowo said he just hadn't gotten around to it.

Rod Nordland *in East Timor*

NEWSWEEK/NOVEMBER 6, 1989

Arbetet

MÅNDAG 5 MARS 1990 (vecka 10) Grundad 1887

Era åsikter

— Bryt med Indonesien!

Stödbefrielsen av Östtimor och Västra Papua

När nu finansminister Kjell-Olof Feldt lämnat det sjunkande socialdemokratiska regeringsskeppet lovprisas han och höjs till skyarna av hela det samlade politiska etablissemanget, inte minst av "våra" storkapitalister. Jag kommer då att tänka på en bild som envist borrat sig fast i medvetandet.

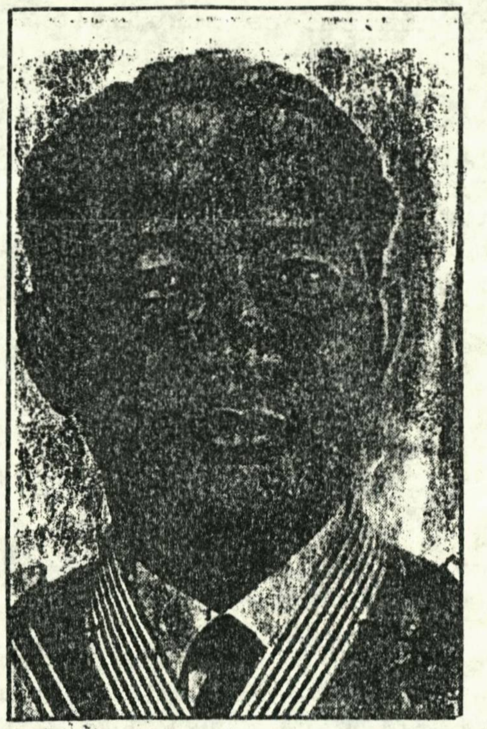

● *Diktatorn Suharto gör skäl för öknamnet Sydostasiens Hitler" men honom har . . .*

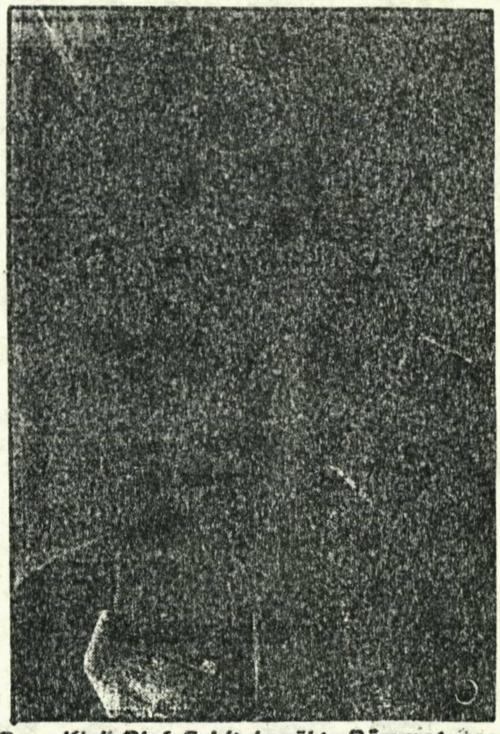

● *. . .Kjell-Olof Feldt besökt. Däremot ges inget stöd till Östtimors befrielserörelse Fretilin.*

Bilden avslöjar obarmhärtigt den svenska socialdemokratins hycklande inställning i stödet till den tredje världens kämpande folk. Å ena sidan deklarerar regeringen ofta sitt stöd till exmepelvis ANC i Sydafrika och sandinismens Nicaragua. Det är naturligtvis utmärkt, men regeringen har inte dragit sig för att göra affärer med militärdiktaturen i Indonesien som invaderat Östtimor där Fretilin leder frihetskampen.

Vad är det då för en bild jag talar om? Jo, den där Feldt skakar hand med Indonesiens militärdiktator Suharto i Djakarta i mars 1984. Det är väl numera ganska känt här hemma — efter alla avslöjanden om vapenaffärer med allsköns terrorregimer — vad den indonesiska regimen har på sitt brottsregister: Efter militärkuppen 1965 har över en halv miljon kommunister och vänsteranhängare mördats av Suharto med bistånd av Pentagon och CIA.

Diktatorn har även invandrat sina sydostasiatiska grannländer Västra Papua och Ösitimor. I Västra Papua har Suhartos bödlar hittills mördat "150.000 människor och på Östtimor har slaktandet resulterat i 200.000 döda, allt detta med västvärldens tysta understöd. Därmed gör Suharto allt för att leva upp till sitt rykte som Sydostasiens Hitler och som en av de mest brutala fascistregimerna vid makten i vår värld.

Till en sådan regim levererar Sverige vapen med den socialdemokratiska regeringens godkännande och Feldt reser personligen över till Djarkarta för att frottera sig med diktatorn Regeringarna Palmes och Carlssons budskap till de av Suharto underkuvade folken i Sydostasien kan därmed inte bli tydligare: Vi skiter i er! Vi sätter profiten före folkslakten (bara ni kunde låta bli att protestera så högljutt)!

Den nya regeringen som tillträtt är välkommen att bevisa att jag har fel genom att snarast inbjuda ledarna för Fretilin (de lagliga representanterna för Östtimors folk) Abilio Araoujo och/eller Xanana Gusmao samt företrädare för OPM (Organisationen för ett fritt Papua) till vårt land.

Den svenska regeringen måste också avbryta de diplomatiska relationerna med terrorregimen i Djarkarta och i fortsättningen utan kostnad leverera de svenska vapnen till de bägge befrielserörelserna som i dag bland annat är tvungna att kämpa med pilbågar (!) mot en ockupationsmakt utrustad med hypermoderna förintelsevapen. Det är nu upp till bevis för regeringen.

Teppo Kaipainen
Göteborg

ÖSTTIMOR-KOMMITTÉNS TREDJE BOK!

Östtimor-kommittén har tidigare gett ut två böcker, Det glömda kriget och Det grymma spelet. Det glömda kriget skildar utvecklingen i Östtimor efter den portugisiska diktaturens fall 1974 och under den indonesiska ockupationens första år främst ur historisk och politisk synvinkel. Det grymma spelet behandlar Sveriges roll i Östtimorfrågan. Nu ger kommittén ut en ny bok -

Ut ur tystnaden - Östtimor talar

De flesta känner idag till att Indonesien har begått ett grymt folkmord i Östtimor och att nära en tredjedel av befolkningen har utplånats. Det har blivit känt genom de politiska skandaler som Sveriges vapenexport till Indonesien har vållat.

Men hur Indonesien har utnyttjat sina vapen mot Östtimor och vad detta folk har genomlidit under Indonesiens ockupation, det har svenska massmedia inte skildrat.

För första gången publiceras på svenska ett urval av dokument och vittnesmål från olika skeden i det nu fjorton år långa kriget.

En australisk politiker intervjuar flyktingar 1977, en präst skriver dagbok om kriget 1981, indonesiska militärdokument beskriver hur folkets motstånd och Fretilin ska bekämpas 1982, enskilda flyktingar vittnar om sina upplevelser 1979, 1983 och 1988. Fretilin skickar ut radiomeddelanden om situationen 1985 och det konservativa partiet UDT avger vittnesmål i FN 1988.

Läser Du denna bok kommer Du att förstå att det finns en ohygglig verklighet bakom vapenkrämarnas och politikernas dimridåer.

Här träder Östtimors folk ut ur tystnaden och talar direkt till Dig, sedan kan Du aldrig glömma Östtimor.

- Kommittén hade planerat att få boken färdig omkring årsskiftet 1989-1990, men tyvärr har arbetet försenats. Förhoppningsvis blir boken klar under våren. Priset kommer att vara drygt 100 kronor ("stödpris" 200 kronor). Du kan redan nu beställa boken från Östtimorkommittén.

ÖVRIGT MATERIAL OM ÖSTTIMOR

Du kan beställa följande material från Östtimor-kommittén

- Det glömda kriget, broschyr på 69 sidor för 15,00 kr

- Funu - The Unfinished Saga of East Timor, bok av José Ramos-Horta med förord av Noam Chomsky för 70,00 kr

- gamla nummer av Östtimor-information, portokostnad 5,00 kr

- Amnesty Internationals rapport om situationen i Östtimor, broschyr på 24 sidor för 15,00 kr

- Tidskrift för Utrikesdebatt (Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund) nr 3 1983, Tema Östtimor, 31 sidor för 10 kr

- utställningskatalogen till Förintelse i Paradiset, 6 sidor med många av Elaine Brières foton, 5 kr

Beställ på bifogade postgiroinbetalningskort. Ange tydligt vad Du beställer och Din adress.

POSTGIROT SVERIGE

Meddelande till betalningsmottagaren

☐ ______ *kr bidrag till kommittén*

☐ ______ *kr bifrag till FRETILIN*

☐ ______ *kr bidrag till utgivning av "Ut ur tystnaden"*

☐ ______ *kr betalning för trycksak*

☐ ______ *kr* ______

BI 2021.02 (dec 86) 19321 89.12

I DETTA FÄLT FÅR ANTECKNINGAR INTE

# #

INBETALNING/GIRERING B

2 ● Konto ● Avg ● Bel ●

Till postgirokonto nr

1 81 92 — 5

Avgift

Kassastämpel

Betalningsmottagare (endast namn)

Östtimor-Kommittén

Avsändare (namn och postadress)

Eget kontonr vid girering

Svenska kronor

öre

GÖRAS – RESERVERAT FÖR POSTGIROT

181925#02#

I FÄLTET OVAN FÅR ANTECKNINGAR INT

Meddelanden till betalningsmottagaren kan inte lämnas på denna sida

TE GÖRAS — RESERVERAT FÖR POSTGIROT

Inbetalning med denna blankett kan ske till postgiro- och personkonton. Den tas emot av postkontor, lantbrevbärare, PKbankskontor och sparbanker.

Blanketten kan även användas för girering från postgiro- och personkonton samt för betalning via PKbankens banklönegiro eller sparbanksgirot.

Det går också bra att använda denna blankett för betalning till svenskt postgiro på posten i Danmark, Finland och Norge eller för girering till Sverige från postgirokonto i dessa länder.

Blanketten skall skrivas ut med bläck, kulpenna eller på maskinell väg. Man får inte radera, stryka över eller göra annan ändring av tryckt eller skriven text. Angivet kontonummer eller belopp får inte ändras.

Primo Oskarshamn